

Nytt fra

ØSTMARKA

Medlemsblad for Østmarkas Venner 53. årgang Nr. 1/2019

*En merkedag for nasjonalparken
Årsmøte 19. mars
2018: Året med de mange seirene*

Hurra for skiløypene og naturen i Østmarka!

Av Helga Gunnarsdóttir

Lederen har ordet:

Både denne og den forrige vinteren har vi – mot normalt – hatt rikelig med snø i Østmarka i flere uker. Det yrte av liv i skiløypene på vannene og i skogen, og tusenvis av mennesker fikk flotte ski- og naturopplevelser hver dag. Mange av dem tenkte kanskje over hvilket privilegium det er å ha en så eventyrlig skog midt i Norges tettest befolkede område – et skogsområde som både er tilnærmet uberørt og samtidig byr på fantastiske muligheter for friluftsliv og rekreasjon. Måtte det bare vare!

Skiforeningen og Bymiljøetaten i Oslo preparerer til sammen ca. 80 ulike løyper i Østmarka, men også mange andre kommuner, løypelag og idrettsklubber er med på jobben. En hel liten hær av mannskaper er ute både natt og dag og gjør en flott jobb med å kjøre opp løyper til glede og nytte for unge og eldre, og alle fortjener en stor takk for innsatsen.

Her finnes løyper for alle. Om du ønsker, kan du gå marka på både tvers og langs i sammenhengende «trikkeskinner». Få opp farten og kjenne blodet bruse. For mange er imidlertid muligheten for å søke seg til uprep-herligheter like viktig. Løypa i Svartdalen er manges klare favoritt. Andre igjen gleder seg ekstra over de forsiktige kjørte skuterløypene i reservatet, hvor naturen har forkjørsrett og skifolk og hundekjørere har levd i

fredelig sameksistens så lenge de fleste kan huske. Dette mangfoldet særkjenner Østmarka som skimark. Det er noe til alle.

Men skiføret i Østmarka blir dessverre mer og mer usikkert for hvert år som går. Den langsiktige trenden er at antallet dager med skiføre i Marka vår blir stadig færre. Det finnes riktignok fortsatt enkelte «klimaskeptikere» som bruker ethvert snøfall og enhver kuldebølge til å påstå at det ikke finnes klimaendringer, men det er jo ikke slik at klima er det samme som vær. Med de utsiktene vi har til store klimaendringer og varmere vintre framover, er nok slike vintre som i år heller unntaket enn regelen.

Høsten 2016 passerte CO₂-innholdet i atmosfæren 400 ppm (parts per million), opp fra 280 ppm i førindustriell tid. I januar 2019 hadde innholdet klatret videre til 410 ppm, og vi er nå oppe i et nivå som verden ikke har sett på 800 000 år. Disse endringene går ikke bare ut over skiføret i Østmarka: Flere rapporter viser en betydelig nedgang i naturens artsmangfold. Trolig er klimaendringer en av flere samvirkende årsaksfaktorer.

Klimaendringer og snøfattige vintre gjør også at stadig flere kunstsnoanlegg for langrenn blir etablert i Oslo og Akershus, i regi av kommuner, skiklubber og Skiforeningen.

Nytt fra Østmarka – Medlemsblad for Østmarkas Venner

Ansvarlig utgiver: Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand, 1112 Oslo
Redaktør: Helga Gunnarsdóttir
Assisterende redaktør: Bjarne Røsjo
e-post: Bjarne.rosjo@brmedia.no

Forsidebilde: Vinter ved Havnlimyr.
Foto: Tor Odemark
Grafisk design, repro og trykking: 07 Media – 07.no
Opplag: 4 400
Frist for stoff til neste nr. er 1. april 2019

Men dette skaper nye utfordringer, for kunstsnøanleggene er avhengige av både mye energi og store mengder vann for å lage skiføre. Marikollen skianlegg i Rælingen er dessverre et eksempel på at enkelte slike anlegg kjøres igjennom i strid med reguleringsplanene, med systematiske overtredelser av markaloven og helt uten respekt for naturvernet og andre brukergrupper. Det kan du lese mer om i vår fylldige årsberetning, som begynner på side 24. På Skullerud har prosessen rundt utvikling av skianlegget derimot vært meget ryddig og ordentlig.

Rett før jul kom Fylkesmannens gledelige rapport om verneverdier i Østmarka, og sannsynligvis gir klima- og miljøminister Ola Elvestuen klarsignal om oppstart av en verneprosess i løpet av året. Enkelte miljøer er bekymret for mulighetene for friluftsliv i en framtidig nasjonalpark. Det er til og med reist spørsmål om det blir mulig å «fiske, telte og gå på ski!». Disse bekymringene er basert på misforståelser og manglende kunnskap om hva en nasjonalpark er. Noen ganger mistenker vi at «spørsmålene» reises av folk som ønsker å spre desinformasjon. Derfor er det gledelig at seksjonsleder Ellen Lien hos Fylkesmannen slår fast at hvis verneprosessen blir igangsatt:

«blir det blant annet innhenting av mer kunnskap, behov for å utarbeide konsekvensutredninger og fagrapporter, og ikke minst må involveringen starte. Det er mange ulike interesser knyttet til Østmarka, blant annet er det et svært viktig friluftslivsområde for veldig mange mennesker. Det er svært viktig at de ulike interessene knyttet til Østmarka får komme på banen med sine syns-

punkter, og dette vil være en obligatorisk del av verneprosessen».

Det er altså ikke riktig at friluftsliv kommer langt ned på listen når en nasjonalpark utredes. Jeg vil vel heller si: Snarere tvert om! Jeg tillater meg også å minne om at Oslo kommune – som to ganger har fattet vedtak om at de ønsker at nasjonalpark skal utredes – har understreket at: «Østmarka kan bli en bynær og brukspreget nasjonalpark, der hovedformålet er ivaretagelse av naturverdier, rekreasjon og friluftsliv».

Dette er i tråd med Østmarkas Venners forslag fra 2012. Jeg har til gode å treffe noen som arbeider med denne saken og som ikke mener at friluftslivet i Østmarka er svært viktig og må ivaretas. Hvis du leter etter folk som er glade i ski og annet friluftsliv, finner du dem i styret i Østmarkas Venner!

Det varmer mitt hjerte å treffe mange unge mennesker som har flyttet til bydelene og kommunene rundt Østmarka, og som gleder seg over at Østmarka kanskje kommer til å bli ekstra godt tatt vare på som nasjonalpark. De gleder seg til hengekøyeturer og teltturer, hytteturer og padleturer, skiturer og sykkelture – i en nasjonalpark som vil ta vare på artsmangfoldet (dyre- og plantelivet), slik at naturopplevelsen og rekreasjonsverdien blir større og enda mer verdifull enn i dag. Og jeg kan berolige dem som bekymrer seg. Det blir fortsatt mulig å fiske, telte og gå på ski. Vi er mange som bekymrer oss for mulighetene for fremtidige skiopplevelser. Men det er klimaendringene som er en trussel mot skiløypene, ikke nasjonalparken.

Styret i Østmarkas Venner 2018–2019

Leder: Helga Gunnarsdóttir 959 92 349

Sigmund Hågvær 917 14 510
Bente Lise Dagenborg 419 22 941
Ingunn Lian Nylund 949 82 006
Johan Ellingsen 909 21 568

Nestleder: Kjell Erik Sandberg 996 39 686

Kristin Lund 957 09 166
Varamedlemmer: Lars Lindland 917 58 485
Bjørnar Thøgersen 416 25 025
Haakon Aaen 926 19 007

Medlemsregister og regnskap: Ingunn Lian Nylund 949 82 006

E-post til styret og ansatte: fornavn@ostmarkasvenner.no

Nasjonalparken blir selvsagt ikke til hinder for skigåing om vinteren, som her på Mosjøen.
Foto: Bjarne Røsjø.

Langt skritt videre på veien mot nasjonalpark i Østmarka

Tekst: Bjarne Røsjø

Statsråd Ola Elvestuen kunngjorde i begynnelsen av mars 2018 at han hadde bestilt en kartlegging av verneverdiene i Østmarka. I desember la Fylkesmannen i Oslo og Akershus fram resultatet av kartleggingen, som viser at Østmarka inneholder så store naturverdier at det er gode grunner til å etablere en nasjonalpark.

– Denne rapporten er den beste julegaven vi Østmarka-venner kunne tenkt oss! Den fastslår nemlig at verneverdiene i Østmarka er minst like store som vi alltid har trodd, sier styreleder Helga Gunnarsdóttir i Østmarkas Venner (ØV). Venneforeningen har argumentert i en årrekke for at det burde opprettes en nasjonalpark i Østmarka.

Helga Gunnarsdóttir presiserer at i et langsiktig perspektiv vil en nasjonalpark ivareta

verneverdiene langt bedre enn dagens markalov. Nasjonalparken vil tilby helsebringende friluftsliv og naturopplevelser til landets største befolkningskonsentrasjon, og kan bli en fantastisk gave til fremtidens generasjoner.

Statsråden bestilte en vurdering

Fylkesmannens kartlegging kom i stand etter et initiativ fra klima- og miljøminister Ola Elvestuen. Han fortalte på ØVs årsmøte i

Klima- og miljøminister Ola Elvestuen var på befaring i Østmarka sommeren 2018 og fikk blant annet se hele den foreslåtte nasjonalparken fra toppen av branntårnet på Kjerringhøgda. Foto: Bjarne Røsjø.

mars 2018 at han var blitt overrasket da han første gang – i 2012 – fikk høre om de store og nokså uberørte naturverdiene som fortsatt finnes rett utenfor Oslo.

Det var for øvrig ikke bare naturverdiene i seg selv som gjorde at han senere engasjerte seg i nasjonalparksaken:

- Det er et mål å ta vare på alle variasjoner av naturtyper og landskap i Norge, og i dag mangler Norge en nasjonalpark som representerer de lavereliggende skogsområdene på Østlandet. Naturverdiene i Østmarka har en annen karakter og er større enn det vi finner i for eksempel Nordmarka. Østmarka inneholder nemlig et sammenhengende inngrepsfritt skogsområde av en størrelse som vi ikke har andre steder på sørøstlandet, sa Elvestuen på årsmøtet.

Veien videre mot nasjonalparken

- I rapporten tar vi for oss eksisterende kunnskap om naturverdier og i hvilken grad området er berørt av inngrep. Vår vurdering er at naturverdiene er store nok og inngrepene av en slik art at Østmarka oppfyller kravene, sa fylkesmiljøvernssjef Ellen Lien i en pressemelding. Det er altså utelukkende oppfyllelsen av § 35 i naturmangfoldloven som er vurdert i rapporten. Dersom departementet bestemmer at det skal settes i gang en verneprosess, innebærer det noe annet – og mer – enn det å sammenfatte kunnskap i en rapport.
- Da blir det blant annet innhenting av mer kunnskap, behov for å utarbeide konsekvensutredninger og fagrapporter, og ikke minst må involveringen starte. Det er mange ulike interesser knyttet til Østmarka, bl.a. er det et svært viktig friluftslivsområde for veldig mange mennesker. Det er svært viktig at de ulike interessene knyttet til Østmarka får

Tonekollen er et av de flotteste utsiktspunktene i Østmarka og gir god utsikt til de områdene som kan bli lagt inn i den fremtidige nasjonalparken. Foto: Espen Bratlie.

komme på banen med sine synspunkter, og dette vil være en obligatorisk del av verneprosessen, dersom denne settes i gang, sa Lien.

Historien fram til i dag

– Tanken om en nasjonalpark i Østmarka er gammel. I jubileumsboka som Østmarkas Venner utga i 2016 forteller Sverre M. Fjelstad om sin læremester, eneboeren Korpås-Olsen, som bodde i sin lille hytte rett innenfor Skulderstua. Han inspirerte Fjelstad til å skrive en stil om Østmarka nasjonalpark, og da var Fjelstad tenåring. Dette må altså være mer enn 70 år siden, forteller Helga Gunnarsdóttir.

To naturreservater i Østmarka ble vernet i 1990 og 2001, men så ble det dørgende stille rundt vernesaker i Østmarka i mange år. Helt til ØV i 2011 plukket opp Sverre M. Fjelstads gamle tanke, forberedte seg grundig, og presenterte ideen for Oslos daværende miljøbyråd – den samme Elvestuen – i mai 2012.

Deretter har mange gode krefter blant annet snakket med kommunepolitikere i de andre kommunene rundt Østmarka, slik at det nå er politisk flertall for saken også i Rælingen, Lørenskog og Ski.

Stor støtte til nasjonalpark-tanken

Mange friluftsliv- og naturvernorganisasjoner har støttet forslaget, blant annet med et opprop fra 2013. I oppropet ble det blant annet fastslått at Norge mangler en nasjonalpark som kan representere de lavereliggende skogsområdene i denne delen av landet. I Østmarka ligger den siste muligheten.

Oppropet peker også på at mesteparten av det foreslåtte området er på offentlig grunn.

Østmarka er en viktig rekreasjonskilde for hovedstadens befolkning, og dagens friluftsliv vil fortsette som før. Det vil bli gitt full erstatning til grunneierne, og en nasjonalpark åpner muligheter for kontrollert økoturisme.

Minimum to år

Rapporten med tittelen «Sammenfatning og vurdering av eksisterende kunnskap som beslutningsgrunnlag for oppstart av en verneprosess – Nasjonalpark i Østmarka» ble oversendt Miljødirektoratet 17. desember og offentliggjort samme dag på Fylkesmannens nettsider.

To dager etter at Fylkesmannens vurdering var offentliggjort, leverte stortingsrepresentanten Une Bastholm fra Miljøpartiet de Grønne et skriftlig spørsmål til Ola Elvestuen: Når blir det nasjonalpark i Østmarka? Ola Elvestuen svarte to dager senere, og konstaterte at Fylkesmannen mente at naturverdiene kvalifiserer til opprettelse av en nasjonalpark i Østmarka.

– Miljødirektoratet skal nå vurdere Fylkesmannens forslag nærmere før jeg får Miljødirektoratets faglige anbefaling slik jeg har bedt direktoratet om. På bakgrunn av denne vil jeg så raskt som mulig starte en verneplanprosess med sikte på opprettelse av en nasjonalpark i Østmarka, sa Elvestuen.

– En verneplanprosess tar alltid noe tid, bla fordi det skal gjennomføres gode og inkluderende prosesser, og fordi hensynet til naturverdiene må avveies mot andre samfunnsinteresser. Vanligvis tar slike prosesser minimum to år fra oppstart til vedtak om vern fattes av Kongen i statsråd, tilføyde han.

Korpås-Olsen ville vært hoppende glad

– Hvis min gamle læremester Korpås-Olsen hadde levd i dag ville han vært hoppende glad, sa en begeistret Sverre M. Fjelstad da han hørte konklusjonen i Fylkesmannens rapport. Fjelstad er naturfotografen, fjernsynspioneren og forfatteren som blant annet har lagd over 100 naturfilmer på NRK.

– Det er utrolig viktig å få vernet et større skogsområde med tilnærmet opprin-

nelig natur i lavlandet på Østlandet. En nasjonalpark som vil ligge 20 minutter til en halvtime med buss eller bil fra hovedstaden, blir ekstra verdifull. Nærheten til hovedstadsområdet betyr mye og må derfor vektlegges. En nasjonalpark i Østmarka vil også øke interessen og forståelsen for viktigheten av gammel-skog og bli et viktig studieområde for universitetene i området og andre læresteder, sier Fjelstad.

Sverre M. Fjelstad har drømt om en nasjonalpark siden han var tenåring. Bildet er tatt på Dølerud i april 2015, da Fjelstad trollbandt en stor forsamling med historier fra Østmarka. Foto: Bjarne Røsjø, ØV.

Artikkelforfatteren har ledet mange ØV-turer inn i hjertet av den planlagte nasjonalparken. Bildet ble tatt ved Tonevann sommeren 2014. Foto: Bjarne Røsjø.

En merkedag for nasjonalpark-saken

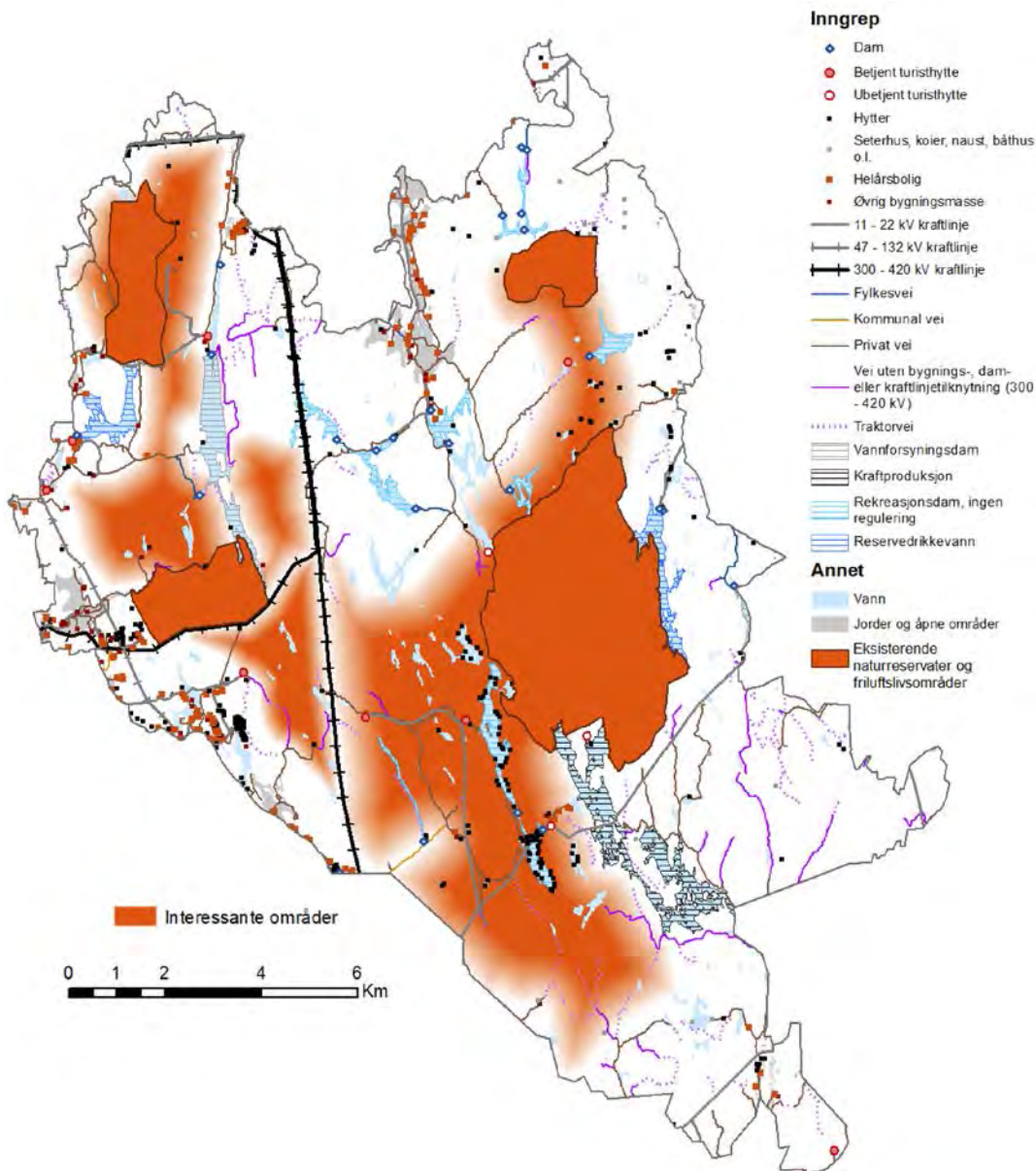
Tekst: Sigmund Hågvær

Den 17. desember 2018 ble en merkedag for nasjonalparksaken. Da leverte Fylkesmannen en vurdering som konkluderte med at Østmarka har tilstrekkelige naturkvaliteter til å kunne bli nasjonalpark. Dermed har saken passert et faglig og byråkratisk nåløye.

Dersom fylkesmannens vurdering støttes av Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet, starter en omfattende og grundig prosess hvor naturkvalitetene utredes nærmere og alternative grenser vurderes. Det betyr at grunneiere kan spille inn tilbud om arealer. Dagens naturmangfoldlov gir erstatning for vern av skog, ikke bare ved vern

som reservat, men også ved vern som nasjonalpark.

Fylkesmannen har svart ja på to sentrale spørsmål: Er det tilstrekkelig store arealer med viktig natur i Østmarka til å kunne opprette en nasjonalpark, og er arealene tilstrekkelig intakte, uten for store tekniske

Kartet viser områder som, basert på eksisterende kunnskap, fremstår som mest interessante å utrede med tanke på eventuelt vern. Kartet viser også større inngrep.
Kart: Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Tiurleiken om våren er blitt kalt «vårens vakreste eventyr». Foto: Lars Lindland

inngrep? I tillegg fremheves det at nasjonalparken vil fylle mangler både i skogvernet og i nasjonalparksystemet.

Fylkesmannen sier det slik: «Vi poengterer at Østmarka skiller seg sterkt fra de allerede eksisterende landbaserte nasjonalparkene med sin geografiske plassering og befolkningstettheten i omkringliggende områder. Det finnes ikke fra før nasjonalparker i lavreliggende, sentrale strøk på Østlandet, ei heller i en så tett befolket del av landet.»

Tilfredsstiller kravene i loven

Med utgangspunkt i eksisterende kunnskap om naturverdiene i Østmarka, er det Fylkesmannens vurdering at området som er vurdert har kvaliteter som tilfredsstiller naturmangfoldlovens krav til nasjonalpark når det

gjelder «særegne eller representative økosystemer». I regional sammenheng vurderer Fylkesmannen at det, gjennom opprettelse av nasjonalpark i Østmarka, kan oppnås store og sammenhengende arealer med biologisk gammel skog, særlig på grunn av skogens allerede høye alder.

Ut fra gjeldende praksis for hva som tillates av inngrep i nasjonalparker, antas de to kraftlinjene på 300 og 420 kV å være for store til å kunne inkluderes i en nasjonalpark. Tilsvarende gjelder de regulerte vannene Elvåga og Børtervanna. Disse større inngrepene bør kunne legges utenfor en vernegrense ved å dele en eventuell nasjonalpark i to eller tre deler.

For å oppnå tilstrekkelig god arrondering, vil enkelte inngrep måtte inngå i en nasjo-

Området som er vurdert har «kvaliteter som tilfredsstiller naturmangfoldlovens krav til nasjonalpark når det gjelder særegne eller representative økosystemer». Foto: Vidar Svarttjernet.

nalpark. Dette er imidlertid inngrep som etter dagens praksis for nasjonalparker antas å kunne innlemmes, uten at kravet til fravær av «tyngre naturinngrep» som nevnt i naturmangfoldlovens § 35 utfordres. Fylkesmannen mener også at det, ved behov, bør være

mulig å tilbakeføre flere mindre inngrep.

Det er Fylkesmannens vurdering at arealene med viktig natur er store nok til å utgjøre en nasjonalpark i Østmarka, på tross av inngrepene, og særlig i kombinasjon med eksisterende verneområder.

Avgrensningen blir spennende

Et av de mest spennende spørsmålene fremover vil bli avgrensningen. Fylkesmannen har vurdert Østmarka som en helhet, og på fritt grunnlag vurdert naturkvaliteter uavhengig av eiendomsforhold. Fylkesmannen har også sett på muligheten for å binde sammen eksisterende verneområder til større økologiske enheter. Norsk institutt for naturforskning (NINA) har i flere utredninger pekt på behovet for å redde større, sammenhengende skogslandskap.

I Østmarka har vi fra før fire verneområder: Østmarka og Ramstadslottet naturreservater, og Spinnern og Hauktjern friluftslivsområder. Vi gjengir her et kart (vedlegg E) i fylkesmannens rapport, som viser muligheten for å binde sammen verneverdige arealer i Østmarka til en større enhet. To store kraftlinjer kan imidlertid ikke inngå i selve nasjonalparken. Det kan løses ved at man oppretter en to- eller tredelt nasjonalpark, på samme måte som Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark er delt på grunn av E6 over Dovrefjell.

Det kan ennå ta to-tre år før alt er utredet, avtaler inngått og grenser avklart. Men det er verdt å vente på.

Hyllest til skaperverket og naturens mangfold

Hva: Gudstjeneste
Hvor: Østmarkskapellet
Hvem: Prest Per Anders Nordengen
Når: Søndag 12. mai kl. 12:00

Østmarkas Venner og Stiftelsen Østmarkskapellet inviterer til gudstjeneste for fjerde år på rad. Den første gudstjenesten var ett av arrangementene i forbindelse med ØVs femtiårsjubileum i 2016, og begge parter hadde så stor glede av gudstjenesten at vi ville videreføre samarbeidet.

Per Anders Nordengen, prest og Østmarka-venn, holder dagens preken søndag 12. mai. Jan Ørnulf Melbostad er musikalsk ansvarlig, og denne gangen får vi besøk av gospelkoret Gregos. Den kjente skuespilleren og regissøren Birgitte Victoria Svendsen leser tekster.

Østmarkskapellet ligger flott til på høyden mellom Rundvannet og Smalvannet i Østmarka, og kan nås i løpet av en halvtimes gange på sti eller vei fra parkeringsplassen innenfor Grønmo. For lokalkjente er det også mulig å gå fra blant annet Skullerud og Bøler.

*Gudstjenesten begynner kl.12.
Etter gudstjenesten blir det kafeteria
og hyggelig samvær på plassen
utenfor kapellet.*

*Presten og Østmarka-vennen Per Anders Nordengen
skal også denne gangen holde dagens preken.
Foto: Bjarne Røsjø.*

Få steder er mitt hjerte så nært som Østmarka

Fra barnsben av gikk turen hit sammen med fatter'n. Med sykkel fra Tøyen og opp til Østmarksetra. Det var utgangspunktet for våre fotturer rundt omkring i Marka. På vinteren med ski på beina, selvsagt. I ungdomstida gikk jeg mest med kompiser. Fiske- turer og camping med øl og gitarspell. Ikke så ofte, dessverre. Det var andre ting som skulle utforskes.

Så flytta jeg inn til dama mi på Oppsal. Da blei Østmarka min igjen. Vi fant etterhvert husrom på Langerud, og fikk våre barn. Marka er en god lekeplass for to guttunger!

Nå for tida går kona og jeg jevnlig våre turer på stiene der i vårt kjære Østmarka. Seinest i dag gikk vi våre kilometer på snødekte stier. Hadde jeg hatt ett øre for hvert skritt jeg har tatt innover dette paradiset ...

Nei du, penger kan ikke måle seg mot den glede, stillhet, fred og sinnsro Østmarka har skjenka meg og mine. Måtte mine aldrende bein bære meg i mange år framover.

Takk! fra Hans Petter Jensen

Guidet tur i Hauktjern friluftslivsområde

Hva: Guidet tur
Hvor: Oppmøte ved bommen ved turveien inn til Lutvann
Hvem: Bente Lise Dagenborg
Når: Søndag 5. mai kl. 11:00–16:00

Østmarkas Venner inviterer til guidet tur i Hauktjern friluftslivsområde.

Turen starter ved bommen ved turveien inn til Lutvann, og første stopp blir på Grønlihytta. Turen fortsetter videre inn i verneområdet opp via Nordre Puttjern og inn til Søndre Puttjern, så ned over Lutåsen og så videre via utsikten ned til Lutdalen.

Derfra går turen tilbake på Vestsiden av Lutvann og den andre utsikten i sør og så tilbake til område for turstart.

Det blir pause med rast underveis.

Turen tar ca fire-fem timer og går på merka og umerka stier, med enkelte krevende partier med litt stigning opp til utsiktspunktene. Vi anbefaler godt fottøy, klær etter vær, og en matpakke til rasten.

Det er begrenset med parkeringsmuligheter i området ved oppmøtested, og vi oppfordrer til bruk av kollektivtransport.

Man kan ta t-banen til Trosterud, følge skilt og gangvei/fortau til Østmarka til bommen ved Ole Messelts vei, eller ta t-banen til Haugerud og buss derfra til Ole Messelts vei.

Alle er hjertelig velkommen. Arrangementet er gratis og det er ingen påmelding.

På turen får du oppleve utsikten over Lutvann. Foto: Bente Lise Dagenborg

Følg med for oppdatert informasjon på www.ostmarkasvenner.no

Familedag med Miljøagentene på Dølerud

Hva: Familiedag
Hvor: Dølerud i verneområdet Spinneren
Hvem: ØV og Miljøagentene Oslo sør
Når: Søndag 26. mai kl 11:00 – 14:00

Sammen med Miljøagentene Oslo sør inviterer Østmarkas Venner til familiedag på den gamle husmannsplassen Dølerud, som nå er DNT – hytte. Den koselige stua, som er fra tidlig på 1800-tallet, vil være åpen for besøkende og vi byr på kaffe og blåbærssaft og noe å bite i. Vi kan veilede om turmuligheter og naturen i området. Stedet har en spennende historie og her bodde blant annet forfedrene til naturfotografen og forfatteren Sverre M. Fjelstad.

Miljøagentene lager en spennende natursti for barn, vi snekrer fuglekasser og det er mulighet for kanopadling på Svartkulp.

Dølerud ligger lett tilgjengelig ca. 2 km gange fra parkeringsplassen på Grønmo eller fra Godlia. Flere bussruter stopper på Klemetsrud skole, hvor enkleste adkomst er via Dølerudveien og derfra blåstien fra Godlia til Dølerud. Dere kan også sykle fra Skullerud via Grønmo og til blåstien like etter Sølvdobla.

Derfra er det 1 km gange på sti.

Arrangementet er gratis og åpent for alle.

Foto: Bente Lise Dagenborg

Arrangementer Østmarkas Venner i 2019

Naturmangfold og naturopplevelse i verneområder og kommende nasjonalpark i Østmarka

Dato	Arrangementer	Medarrangør/Guide
3.mars	Markadagen på Skullerudstua	Markaorganisasjonene
19. mars	Årsmøte på Skullerudstua	Erik Wassum
28. april	Guida vårtur i «nasjonalparken» *	Sigmund Hågvar
5. mai	Guida tur i verneområde Hauktjern	Bente Lise Dagenborg
12. mai	Gudstjeneste i Østmarkskapellet	Per Anders Nordengen
26. mai	Åpen dag for familier på Dølerud* i verneområde Spinneren	Miljøagentene og NNV Oslo sør
6. juni	Minnestund ved Milorgbautaen på Sarabråten i Hauktjern verneområde	Sarabråtenutvalget
29. juni	Slåttetreff på Bøvelstad i «nasjonalparken»	Kulturlandskapsgruppa
30. juni	Guidet tur fra Bøvelstad til Østmarka naturreservat	Johan Ellingsen
8. sept	Guida høsttur i Ski kommunes del av «nasjonalparken»	Reidar Haugen
22. sept	Sidesprang i Hauktjern verneområde	NNV Oslo sør
26. sept	Fakkelvandring til Sarabråten i Hauktjern * verneområde	Sarabråtens venner
5.–6. okt	Oppdagelsesferd for ungdom i Østmarka * naturreservat	Lars Lindland
12. okt	SpeiderhytteTuren 2019: Bli kjent med * Speiderhyttene i «nasjonalparken»	Speiderne
12. okt	Barnas dag på Sandbakken	Sandbakken
19. okt	Guida tur fra Grønmo	Lise Henriksen
5. nov	Høstmøte på Skullerudstua	Annonseres senere

Stolt samarbeidspartner av
Oslo europeisk miljøhovedstad 2019

Oslo kommune
miljøhovedstaden.no

* Turer som er Østmarkas Venners bidrag til Oslo som europeisk miljøhovedstad 2019

Rehabilitering av Kjerringhøgda brannvaktårn

Tekst og foto: Øystein Skjær Kolseth, Bymiljøetaten seksjon Østmarka

Kjerringhøgda brannvaktårn i hjertet av Rausjømarka ble bygget en gang på slutten av 1800-tallet av Anders Kiær & Co, som den gang eide Rausjømarka. Det var et av flere brannvaktårn som var i bruk i Østmarka i det forrige århundret.

Herfra hadde brannvaktene god utsikt over store deler av det sentrale Østlandet. Brannvaktene hadde også mulighet for å kommunisere med andre brannvaktårn, blant annet

Haukåsen nord i Østmarka og Svartåsen i Lørenskog. Tårnet ble tatt over av Oslo kommune på 1960-tallet, da Oslo kommune kjøpte Rausjø-eiendommen.

Utsikten fra branntårnet på Kjerringhøgda er storslagen, som her på julaftens morgen i 2018.

Tårnet slik mange kjenner det i dag, stod ferdig i 1952 og ble rehabilitert høsten 2018.

Det første tårnet var en veldig enkel konstruksjon, men i 1911 ble det bygget et større og mer solid tårn. Tårnet slik mange kjenner det i dag, stod ferdig i 1952. Selve brannvaktordningen på Kjerringhøgda ble avviklet rundt 1970, da man fant ut at overvåkning ved hjelp av småfly var mer effektivt.

I år 2000 ble det gjennomført en større rehabilitering av tårnet, men ettersom Kjerringhøgda er et svært populært turmål i Østmarka, ble det høsten 2018 nødvendig med en

rehabilitering til. I flere uker var tårnet stengt for ferdsel, og Bymiljøetatens entreprenør utførte sandblåsing og forsterkning av stålkonstruksjonen samt fundamenteringen.

I tillegg ble alt trevirke byttet ut med nye og meget holdbare materialer. Tårnet er nå bedre enn noensinne, og vil tåle mange tustøveltrakk og fotograferingsturer i årene som kommer!

Hva er viktigst for deg i Østmarka: Stillhet og ro? Naturarv? Innbydende stier? Kan du rangere disse verdiene? Foto: Bjarne Røsjø, ØV.

FLERUT: Utforsker nye måter å bygge bro mellom bruk og vern

Tekst: Hilde K. Wam, Paul E. Aspholm, Jiska van Dijk, Graciela Rusch, Vegard Gundersen, Lise Grøva (NIBIO og NINA)

Den enes glede, den andres vrede. Alle som ferdes i skog og mark kjenner til hvor sterke meningene kan være om hva andre gjør der. Frykten for å miste verdier som er viktige for oss driver oss ut i steile fronter. Kan vi klare å se mer etter vinn-vinn?

«FLERUT – nasjonalt nettverk for bærekraftig flerbruk i utmark» (2018–2019) er et litt annerledes prosjekt enn det Norges Forskningsråd typisk finansierer. Det har nemlig ingen uttrykt målsetning. Ingen løfter om å gjøre folk mer opplyste og verden til et bedre sted. I FLERUT blir målet til mens vi går. Og veien er en tanksmie som utforsker samarbeid fremfor maktkamp i utmarka.

Hva er viktig for deg?

Se for deg hva som er viktig for deg i Østmarka. Siden dette skrives i et medlemsblad for «bevaring av Østmarka som friluft- og naturområde» tror vi at det kan være f.eks. stillhet, naturarv, innbydende stier, hengekøyeferuer, sinoberbiller eller kanskje å vite at også ulven finnes der.

Klarer du å rangere disse hensynene? Er stillhet mer verdt for deg enn stiene? Meningsløs øvelse, sier du? Blir det lettere om vi ber deg sette kroneverdi på dem? Altså hvor mye du er villig til å betale for at favorittstien din rundt Puttåsen ikke synker ned i Romeriksporten? Ikke det?

Vi er i så fall helt enig. Det er ikke med rangeringer og betalingsvilje vi praktiserer verken vern eller flerbruk. Men så må vi haste å legge til: Noen ganger er vi tjent med sånne øvelser også, for de kan være nyttige steg på en vei til noe annet. Som å finne frem til hva vi faktisk har – ikke bare tror at vi har – til felles.

Når partene får tunnelsyn

Det å få til vinn-vinn er gjerne forbeholdt diplomater. «Folk flest» er ikke alltid så diplomatiske, i hvert fall ikke når vi har gått i hver vår skyttergrav. Vi hegner om vårt eget, og kan ikke for alt i verden se noe godt i den andres verdisyn. Som naturforskere har vi

Tankesmie om Østmarka våren 2019

FLERUT arrangerer sin neste tankesmie i Østmarka. Den er for inviterte representanter for ulike brukerinteresser knyttet til Østmarka. Er du nysgjerrig eller ønsker å delta, ta kontakt med prosjektleder Paul E. Aspholm (paul.eric.aspholm@nibio.no) eller mobil 932 20 452.

Datoen vil bli kunngjort senere.

oppdaget noe kritisk som oppstår når frontene mellom ulike brukerinteresser blir steile nok. Da kan partene få tunnelsyn, og ikke se at det de slåss mot faktisk også har elementer som er nødvendige for det de slåss for. Kanskje finnes det sånne sammenhenger i Østmarka også.

Vi vet ikke. Så vi utforsker det.

Fra innledende workshop i FLERUT-nettverket: Biolog Paul E. Aspholm forsøker å få ulike interesser i naturforvaltningen til å jobbe sammen. På lerretet bak skimtes en klassisk brukerkonflikt i utmark: rekreasjonsfiskere får sin naturglede forstyrrt av motorisert ferdsel. Foto: Hilde K. Wam, NIBIO.

Guidet vårtur i den foreslåtte nasjonalparken i Østmarka

Hva: Guidet vårtur
Hvor: Oppmøte på parkeringen på Bysetermåsan
Hvem: Sigmund Hågvar er guide
Når: Søndag 28. april kl. 11:00-15:00

Østmarkas Venner inviterer til guidet vårtur i den foreslåtte nasjonalparken i Østmarka.

Turen starter fra Bysetermåsan og går opp til branntårnet på Kjerringhøgda og videre til Vangen.

Det blir pause med rast underveis.

Turen tar ca fire timer og går på stier og turveier, men det kan være noe ulendt og glatt noen steder. Vi anbefaler godt fottøy, klær etter vær, og en matpakke til rasten.

Alle er hjertelig velkommen. Arrangementet er gratis og det er ingen påmelding.

*På turen kan du beundre utsikten fra Branntårnet utover Østmarka og området som er foreslått som nasjonalpark.
Foto: Kristian Götz*

Følg med for oppdatert informasjon på www.ostmarkasvenner.no

Innkalling til årsmøte i Østmarkas Venner

Tirsdag 19. mars 2019 kl. 19.00 på Skullerudstua

Styret ønsker alle medlemmer velkommen til årsmøtet.

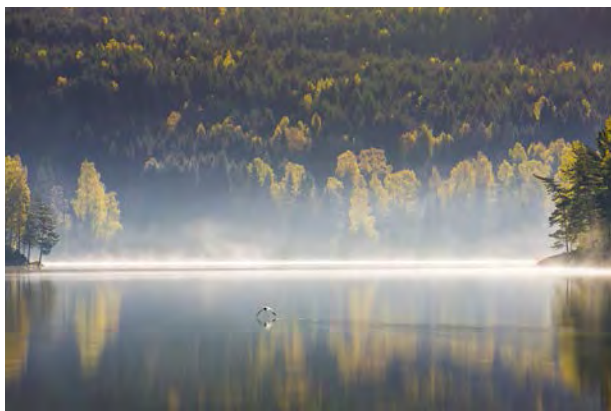
Dagsorden:

1. Valg av dirigent
2. Årsberetning for 2018
3. Regnskap og revisjonsberetning for 2018
4. Innkomne forslag (Ingen)
5. Fastsettelse av kontingent
6. Godkjenning av styrets forslag til budsjett for 2019
7. Valg

Pause med kaffe og marsipankake

Etter pausen inviterer vi til foredraget:

Fire årstider i Østmarka
ved naturfotograf Erik Wassum.

*Nøkle vann i mai.
Foto: Erik Wassum*

Årsberetning 2018

Styret, tillitsverk, medlemmer og økonomi

Styrets sammensetning

Styret i Østmarkas Venner (ØV) har i perioden bestått av:

Helga Gunnarsdóttir, leder	x
Kjell Erik Sandberg, nestleder	
Ingunn Lian Nylund	
Johan Ellingsen	x
Kristin Lund	x
Sigmund Hågvar	x
Bente Lise Dagenborg	

Varamedlemmer

Bjørnar Thøgersen	x
Haakon Aaen	x
Lars Lindland	x

Valgkomité

Øyvind Pettersen (leder)	x
Silje Helen Hansen	x
Ingvild Melvær Hanssen	x

Revisor

Langseth Revisjon AS	
v/ Fredrik W. Langseth	x

x bak navn viser at vedkommende står på valg på årsmøtet.

Styremøter og drift

I løpet av året har det vært avholdt ni styremøter. I likhet med tidligere år, har det vært et nært samarbeid og god kontakt med andre naturvern- og friluftslivsorganisasjoner og offentlige myndigheter, der styret blant annet har representert foreningen i ulike møter og deltatt i utredningsarbeid og annet arbeid. Uttalelser til statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter samt andre instanser, er blitt utarbeidet og utgjør en stor del av styrets arbeid.

Styret skjøtter selv driften av ØV, med unntak av medlemsarkivet. Styremedlem Ingunn Lian Nylund er ansatt som styrekoordinator med ansvar for saksframlegg til styremøter og referater, regnskap, ØVs nett- og Facebook-sider, skanning og arkivering av inn- og utgående post i vårt elektroniske arkiv, samt en del annet forefallende arbeid. Stillingsbrøken for styrekoordinator har vært på 50 prosent i 2018.

Mads Kristian Lian Nylund er ansatt som medlemssekretær.

Et historisk årsmøte

Tirsdag 20. mars 2018 ble en historisk dag for ØV: For første gang fikk den snart 52 år gamle organisasjonen besøk av en statsråd på årsmøtet. Men klima- og miljøminister Ola Elvestuen kjente allerede ØV godt, for Elvestuen hadde vært med på flere andre møter tidligere.

Styret i Østmarkas Venner 2018-2019. Fra venstre: Kristin Lund, Haakon Aaen (varamedlem), Johan Ellingsen, Bente Lise Dagenborg, Lars Lindland (vara), Ingunn Lian Nylund, Sigmund Hågvar, Kjell Erik Sandberg, Bjørnar Thøgersen (vara), Helga Gunnarsdóttir (leder). Foto: ØV.

Det var, naturlig nok, planene om en nasjonalpark i Østmarka som sto i fokus for både årsmøtet og statsrådets innlegg. Elvestuen hadde nylig kunngjort at han hadde bedt fylkesmannen vurdere om Østmarka innehar kvaliteter som tilfredsstiller naturmangfoldlovens krav til nasjonalparker. På årsmøtet lovet Elvestuen at han skulle gjøre sitt beste for *å drive igjennom en beslutning om nasjonalparken så fort som mulig*, dersom det viste seg at verneverdiene er til stede.

Helga Gunnarsdóttir redegjorde for at tanken om en nasjonalpark i Østmarka er gammel. I ØV's jubileumsbok fra 2016 forteller Sverre M. Fjelstad om sin læremester, eneboeren Korpås-Olsen, som bodde i sin lille hytte på Skullerudstua. Han inspirerte Fjelstad, som da var tenåring, til å skrive en stil om Østmarka nasjonalpark, fortalte hun.

Etter Elvestuens innlegg og spørsmål fra salen, ble det servert kaffe og to marsipankaker med henholdsvis nasjonalpark-motiv og Dølerud-motiv. Årsmøtet kunne nemlig feire to historiske begivenheter: At nasjonalpark-saken hadde tatt et langt skritt videre, og at Oslo kommune hadde skrinlagt planene om å bygge en skjemmende grusvei gjennom tunet på Dølerud.

Friluftsfoto- og landskapsfotografen Henrik Strømstad holdt deretter et foredrag om Østmarka – den urbane villmarka. Strømstad liker spesielt å ta turbilder som viser dimensjonene og hvor storslått og vakker naturen er. Årsmøtet var svært godt besøkt.

Valgene: Bjarne Røsjo sluttet i styret etter eget ønske, etter fire år som styremedlem og ett år som varamedlem. Valgkomiteen hadde foreslått varamedlemmet Bente Lise Dagenborg som nytt styremedlem og Lars Lindland som nytt varamedlem, begge ble valgt med akklamasjon. Røsjo vil fortsatt utføre informasjonsoppgaver for styret, blant annet som assisterende redaktør for medlemsbladet *Nytt fra Østmarka*.

Fagutvalg

Foreningen har følgende fagutvalg: Skog, friluftsliv og verneområder, Kulturminner og landskap, Plansaker og markagrensa, Informasjon og Nytt fra Østmarka.

Foreningen har også et Sarabråten-utvalg med ansvar for minnestunden i juni. Det har følgende medlemmer: Ivar Ekanger (leder), Steinar Saghaug og Kjell Igelstad. Sarabråten-utvalgets mangeårige leder Kai Ekanger døde 23. mai 2018.

Representasjon og deltakelse

Helga Gunnarsdóttir, Kjell Sandberg og Bente Lise Dagenborg møtte for ØV på årsmøtet i Oslo og Omland Friluftsråd (OOF).

Helga Gunnarsdóttir og Kjell Sandberg møtte for ØV på årsmøtet i Forum for natur og friluftsliv (FNF) Akershus. Bente Lise Dagenborg og Helga Gunnarsdóttir møtte for ØV på årsmøtet i FNF Oslo. Dagenborg er også medlem i valgkomiteen i FNF Oslo. ØVs representanter har, på begge FNF-årsmøtene, påpekt den skjeve kjønnsbalansen i begge organisasjonenes styrer og argumentert for rekruttering av flere kvinner.

OOF og Oslofjordens Friluftsråd (OF) fikk i 2017 i oppdrag å bistå Bymiljøetaten i Oslo (BYM) i arbeidet med å kartlegge og verdsette friluftslivsområder. Kristin Lund, Bente Lise Dagenborg og Karen Johanne Strømstad har deltatt i gruppen som jobber med Østmarka-delen av dette store prosjektet, som ble avsluttet våren 2018.

Ingunn Lian Nylund representerer ØV i Sarabråtens venner. Kjell Sandberg representerer ØV i styret i Lørenskog Elveforum.

Medlemmer

Ved årsskiftet 2018/2019 hadde foreningen 4077 medlemmer, hvorav 74 var organisasjoner og borettslag. Dette innebærer en netto nedgang på 50 medlemmer sammenlignet med året før: Da hadde vi 4127 medlemmer, hvorav 81 var organisasjoner og borettslag.

Antall innmeldte medlemmer i 2018 var 265 hvorav åtte var gavemedlemskap, mens det totalt var 311 avsluttede medlemskap. Av disse ble 109 avsluttet som følge av manglende innbetaling av medlemskontingent etter to purringer.

De fleste medlemskapene avsluttes på grunn av at medlemmer er gått bort, er syke eller har flyttet til andre deler av byen eller landet. Kun et fåtall utmeldinger skyldes uttrykt misnøye med foreningens arbeid eller standpunkter.

Æresmedlemmer og minneord

ØV hadde ved utgangen av 2018 sju æresmedlemmer: Kjell Staxrud, Oddvar Rolstad, Lise Henriksen, Sverre M. Fjelstad, Steinar Saghaug, Øyvind Pettersen og Johan Ellingsen. I løpet av året mistet vi dessverre to av våre kjære æresmedlemmer: Kai Ekanger (født 1929) og Tullik Valstad (født 1924).

Kai Ekanger var blant annet med på å stifte organisasjonen i 1966. Han var organisasjonens leder i to perioder, fra 1988 til 1990 og fra 1993 til 1998. Han var også i flere år redaktør av medlemsbladet Nytt fra Østmarka. På årsmøtet i mars 2000 ble han, til stående applaus, utnevnt som æresmedlem for hans særdeles verdifulle innsats for Østmarka.

Kai var blant annet primus motor bak den årlige minnestunden ved Milorg-bauten på Sarabråten i Østmarka i utrolige 51 år på rad. Bauten ble reist i 1946 til minne om ni Milorg-jegere som mistet

To av våre kjære æresmedlemmer, Tullik Valstad og Kai Ekanger, gikk bort i 2018. Foto: ØV.

livet i kamp mot nazistene under annen verdenskrig, og Kai sørget blant annet for å rekruttere hovedtalere til arrangementet. I ØVs minneord takket vi Kai for hans vennlighet, hans alltid gode humør, hans enorme samfunnsengasjement, og hans store evne og vilje til å formidle en viktig del av norgeshistorien.

Tullik Valstad har betydd mer for den aktive bruken av Østmarka som orienteringsarena og friluftslivsområde enn kanskje noen andre, men vi har også mange andre grunner til å minnes henne med stor takknemlighet.

Tullik var med i motstandskampen under krigen, da hun gjorde en stor innsats som aktiv innenfor Milorg – sammen med ektemannen Knut. Han var troppssjef for Milorg-gruppe 13132 i Østmarka, og aktiv sabotør og kurer til Sverige for motstandsbevegelsen. Det medførte mange farefulle, illegale møter i familiens leilighet i Ulsrudveien 16.

Flere medlemmer av denne Milorg-gruppen ble dessverre tatt av tyskerne mot slutten av krigen, og Knut og Tullik var etter krigen sentrale i arbeidet med å få reist minnebygget ved Sarabråten. Tullik var også med på å dra i gang det historiske Sarabråten-spillet, som ble uroppført i 1976. Hun ble utnevnt til æresmedlem på ØVs årsmøte i 2008.

Verving

ØV gjennomførte sju vervedager i 2018: Ved Rustadsaga 29. april, Østmarksetra 5. mai, Rustadsaga 27. mai og 9. september, Østmarksetra 16. september, Rustadsaga 22. september og Østmarksetra 7. oktober. Vi har fått en god tilstrømning av nye medlemmer både på selve vervedagene, og via ØVs nettsider i dagene etterpå. Det har også kommet en del innmeldinger på og i etterkant av ØVs andre

arrangementer. ØV har også gått aktivt ut på sosiale medier og oppfordret de som følger oss og deler våre synspunkter til å melde seg inn.

Informasjonsbrosjyrer, halstørklær og gavemedlemskap.

På våre arrangementer og på vervedagene deler vi ut ØVs vervebrosjyre og informasjonsbrosjyre om nasjonalparken. Vi sørger også for at markastuene alltid har dette liggende til utdeling.

ØV har en stund vært tomme for våre flotte halstørklær («buffer»), men ved årets slutt har vi fått nytt påfyll. Litt nytt design i miljømerket økologisk bambus, men fortsatt med bilde av Sverre M. Fjelstads flotte tiur.

Det har også i 2018 vært flere som benytter seg av ØVs tilbud om å gi bort et medlemskap i gave.

Kontingenten

Kontingenten har i 2018 vært på kr 200,- for enkeltmedlemmer og kr 500,- for bedrifter, borettslag og foreninger.

Økonomi

Foreningens økonomi er tilfredsstillende.

Hovedinntekten til foreningen er medlemskontingent. Andre viktige inntektskilder er tilskudd og gaver, mva-kompensasjon og Grasrotandelen fra Norsk Tipping. Jubileumsboka «Hyllest til Østmarka» har også i 2018 gitt et bra inntektsbidrag.

Kontingentinntekten var på kr 832 619, hvilket er på samme nivå som for 2017. Jubileumsboken ga en inntekt på kr 47 522.

I 2018 har foreningen mottatt kr 402 627 i tilskudd og gaver. Fra Oslo kommune mottok vi for andre år på rad kr 100 000 i fast driftstilskudd, samt at vi etter søknad har mottatt et tilskudd på kr 90 000 til produksjonen av medlemsbladet. Akershus fylkeskommune har bidratt med kr 50 000 som tilskudd til friluftslivstiltak. Fra Lørenskog kommune har vi mottatt driftstilskudd på kr 15 000 og fra Rælingen kommune et tilskudd på kr 2000.

ØV har også fått ekstra tilskudd på til sammen kr 40 627 i form av gaver fra en bedrift og våre medlemmer, noe vi setter stor pris på. Dessuten har Sarabråtens venners prosjekter fått kr 100 000 i støtte fra Sparebankstiftelsen og kr 5 000 fra Østensjø bydel. For nærmere beskrivelse, se eget avsnitt om Sarabråtens venner. I note 1 til årsregnskapet er alle tilskudd og gaver listet opp.

ØV har hatt stor glede av Grasrotandelen ved at medlemmer og andre har gitt 7 prosent av innsatsbeløpet (økt fra 5 til 7 prosent i 2018), noe som har resultert i kr 117 327 til foreningen. Fra Lotteritilsynet har vi mottatt kr 50 864 i mva-kompensasjon.

Foreningens største ordinære utgiftsposter er: Trykking og utsendelse (porto) av medlemsbladet Nytt fra Østmarka kr 297 596, lønnskostnader for styrekoordinator, medlemssekretær og redaksjonsarbeid på kr 467 851, og kostnader relatert til drift av organisasjonen på kr 270 028.

De totale inntektene var på kr 1 450 959 og de totale kostnadene var på kr 1 242 978. Foreningens overskudd ble på kr 214 308. Større tilskudd og gaver enn ventet er hovedårsaken til et betydelig bedre resultat enn budsjettert.

Foreningens egenkapital er god og utgjør per 31.12 2018 kr 1 403 888.

Dølerud – en veiløs idyll i vakkert måneskinn. Foto: Lars Lindland.

Årsregnskapet for 2018, revisjonsberetning og styrets forslag til budsjett for 2019 følger etter årsberetningen.

Styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er lagt til grunn ved utarbeidelse av årsregnskapet. Styret mener at årsregnskapet gir et rettvisst bilde av Østmarkas Venners eiendeler og gjeld, finansielle stilling og resultat.

Styrets arbeid

I 2018 har Østmarkas Venner begynt å høste mange og viktige frukter av hardt arbeid i mange år. De viktigste høydepunktene er:

Nasjonalparken var en del av regjeringens Jeløya-erklæring i midten av januar. I mars bestilte klima- og miljøminister Ola Elvestuen en kartlegging av verneverdiene, som et første skritt på veien mot en nasjonalpark. Han deltok også på vårt årsmøte og ble med på tur til Kjerringhøgda og Vangen. Fylkesmannens rapport om verneverdiene, som kom i desember, ble den beste julegaven vi kunne få – da den støttet vårt syn og la grunnen for oppstart av verneprosess.

Grusveien gjennom Dølerud og verneområdet Spinneren, som Bymiljøetaten i Oslo (BYM) hadde detaljplanlagt, ble skrinlagt. I Oslo kommunes *Behovsplan for idrett og friluftsliv* ble det klart at en ny trase skal gå utenom verneområdet, fra Grønmo via Godlia til Sandbakken. Miljøvernet, friluftslivet og fornuften seiret tilslutt.

Besøksgård på Sørli ved Nøklevann er en sak som ØV har jobbet for i 15 år. I 2017 ble det endelig prioritert midler til rehabilitering av eksisterende bygninger. I den nye behovsplanen og i budsjettet

for 2019 ble det bevilget 18 millioner til undervisningsbygget og 1,5 millioner til drift av besøksgården. Nå blir det ansatt to personer, og litt drift av besøksgården starter til våren. Åpning er planlagt i 2020.

Da Oslos behovsplan kom på høring, var det mange forslag til inngrep i Østmarka. Alle disse er nå tatt ut av tiårsplanen, og prioriteringene er i all hovedsak positive tiltak som ØV er enige i. Fra å være en hodepine for oss, på grunn av BYMs prioriteringer av inngrep som grusveier, er nå behovsplanen blitt et meget viktig instrument for bedre forvaltning av Marka vår.

Reviderte *Mål og Retningslinjer for forvaltning og drift av Oslos kommuneskoger* er vedtatt av bystyret. På enkelte områder lå det an til en forverring av utgaven som ble vedtatt i 2007. Men dokumentet er, etter byrådets behandling, blitt mye bedre – og noen av formuleringene er svært viktige for framtidig bevaring av Østmarka. Vi er fornøyd med at byrådet lytter til våre råd og forslag.

Adkomst til Østmarka gjennom Ekebergdalen i Enebakk er det siste eksemplet på en stor delseier i 2018, selv om saken på langt nær er løst. ØV tok opp den manglende adkomsten i en høringsuttalelse til Enebakks *Kommunedelplan for idrett og friluftsliv*. Da saken kom til politisk behandling var adkomsten ikke nevnt, men alle våre andre tekst- og tiltaksinnspill var prioritert. Da skrev vi en kronikk i Enebakk avis som ble delt på nettet før kommunestyre-møtet. Saken ble utsatt og på neste møte ble det vedtatt, mot to stemmer fra Høyre, at Enebakk kommune skal gå i dialog med grunneierne på Ekeberg og Børter med sikte på å få på plass en brukbar trasé.

Av årets høydepunkter var også at vi hadde gode gjester på års- og høstmøtet. Disse møtene har utviklet seg til en viktig møteplass mellom politikere, naturvernere og friluftslivsfolket. På årsmøtet i mars 2018 hadde vi besøk av klima- og miljøminister Ola Elvestuen, og på høstmøtet i 2018 fikk ØV besøk av Oslos byrådsleder Raymond Johansen. Disse møtene, og medlemmenes engasjement og oppslutning, har vært meget viktige for at vi nå får gjennomslag i flere viktige saker.

Skogbruk, friluftsliv og verneområder

Nasjonalpark i Østmarka

I 2018 har det skjedd store framskritt i arbeidet med opprettelse av en nasjonalpark i Østmarka. I januar 2018 gikk Venstre inn i regjeringen, og Ola Elvestuen ble klima- og miljøminister. I regjeringserklæringen fra Jeløya het det blant annet at regjeringen ville:

- *Vurdere supplering av nasjonalparkplanen. Lokal medvirkning og aksept er en forutsetning for opprettelse av nye nasjonalparker, men det åpnes for å ta regionale hensyn (for eksempel i Østmarka).*

Dette innebar at Enebakk kommunes motvilje ikke kunne hindre at saken utredes videre. På Markadagen 4. mars steg Elvestuen opp på en stubbe ved Skullerudstua og erklærte at en utredning skulle settes i gang. Elvestuen fulgte opp ved å delta på ØVs årsmøte 20. mars. Den 3. juli deltok han på en befaring fra Bysetermåsan via branntårnet på Kjerringhøgda til Vangen. Fra ØV deltok Johan Ellingsen som hovedguide, sammen med styreleder. Statsråden plukket multer og fikk et godt inntrykk av skogsmiljøene og det intakte landskapet. Dagsavisen var med på turen og hadde etterpå et tosidert intervju med ham.

Oppdraget om en foreløpig evaluering av nasjonalparkforslaget gikk via Miljødirektoratet til Fylkesmannen i Oslo og Akershus, som midtsommers ansatte en egen utreder på saken. Fylkesmannen skulle sammenfatte eksisterende kunnskap om de naturfaglige kvalitetene og beskrive dagens inngrepsstatus. I tillegg måtte det vurderes hvilke arealer som potensielt kan omfattes av en nasjonalpark og om naturverdiene er tilstrekkelige. Dette arbeidet skulle resultere i en rapport som

Ola Elvestuen ble den første statsråden som besøkte et årsmøte i Østmarkas Venner. Bildet på veggen bak ham viser Sverre M. Fjelstad på Tonekollen, mens han skuer ut over det området som kan bli en ny nasjonalpark. Foto: Bjarne Røsjø.

skulle gi regjeringen et beslutningsgrunnlag for om de vil sette i gang en verneprosess for nasjonalpark i Østmarka.

En egen hjemmeside ble opprettet hos Fylkesmannen, med informasjon om prosjektet. Fylkesmannens rapport ble publisert 17. desember. Til vår store glede støttet Fylkesmannen den oppfatningen som ØV har hatt siden 2012, nemlig at Østmarka har naturkvaliteter som kvalifiserer for opprettelse av nasjonalpark.

Denne anbefalingen er sendt Miljødirektoratet. Dersom direktoratet og departementet er enige med Fylkesmannen vil det, sannsynligvis i 2019, settes i gang en mer omfattende utredning der feltarbeid inngår. Erfaringer fra forarbeidene til andre nasjonalparker tilsier at den videre prosessen fram mot endelig vedtak om nasjonalpark i statsråd kan ta to-tre år. Det skyldes blant annet omfattende utredninger og høringer av verneforslag med forskrifter.

Styret dro 29. september på studietur til Ytre Hvaler nasjonalpark, som ble innviet i 2009. På nasjonalparksenteret fikk vi gode orienteringer av Hvalers ordfører Eivind Normann Borge (Frp), som også er leder av nasjonalparkstyret, og nasjonalparkforvalter Monika Olsen. Etableringen og driften av nasjonalparken har vært krevende fordi svært mange interesser knytter seg til området: Friluftsliv av mange kategorier inkludert båtliv, samt fiskeri, turisme, beite osv. Skjøtselsbehovet er også stort, blant annet å hindre gjengroing av einerkratt. Mange planter er avhengige av ulike typer skjøtsel. En befaring til fots i kuling og saltsprøyt ble en minneverdig bonus. Hovedkonklusjon: Ytre Hvaler nasjonalpark er blitt en lokal stolthet, og samarbeidet i nasjonalparkstyret fungerer godt.

Mål og retningslinjer for forvaltning og drift av Oslo kommunes skoger

Arbeidet med revisjon av Mål og retningslinjer startet opp i 2014 og ble sendt på høring i 2016. Siden da har saken vært til behandling i BYM og etter hvert i Oslos byråd. Dokumentet ble vedtatt i bystyret høsten 2018. Til vår store glede var mange av våre innspill fra høringen tatt inn i dokumentet, og byrådet hadde også forbedret Mål og retningslinjer på en rekke områder.

ØV fikk blant annet gjennomslag for to viktige prinsipper. For det første skal opplevelsersrike eventyrskoger kartfestes og vernes administrativt som «bevaringsskog». For det andre skal det være en svært høy terskel for å anlegge nye skogsbilveier. De nye retningslinjene fastslår også at Oslo kommunes skoger skal være et sted der mennesker «kan oppleve natur, ro og stillhet, og drive friluftsliv og idrett» hvor ØV fikk inn de viktige ordene «ro og stillhet». Saken er grundig belyst i Nytt fra Østmarka og av byrådsleder Raymond Johansen da han gjestet høstmøtet.

I 2018 startet BYM opp arbeidet med revisjon av *Flerbruksplanen for Oslo kommunes skoger*. Siden ØV ikke har plass i styringsgruppa, ble vi i juni invitert til møte med BYM hvor vi ga uttrykk for våre synspunkter. Vi har også sendt skriftlige innspill til utkastet som er ventet på høring i 2019.

Kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder i Oslo

Høsten 2017 og på nyåret 2018 deltok ØV i Oslo kommunes arbeid med kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder i kommunens del av Østmarka. Miljødirektoratet hadde bestemt at alle friluftslivsarealer i landets kommuner skulle kartlegges. OOF ledet arbeidet og var sekretær for gruppa, som i tillegg til ØV har bestått av enkeltpersoner med stor kjennskap til Østmarka, samt noen organisasjoner og kommunen selv med BYM. Resultatet av kartleggingsarbeidet skal inngå i Miljødirektoratets nasjonale kartbase for naturinformasjon.

Området ble inndelt i mindre deler, slik at hele Oslos del av Østmarka ble grundig gjennomgått. En svakhet ved kartleggingen var etter ØVs mening, at «stillhet og ro» og fravær av tilrettelegging, ikke var like godt ivaretatt i verdsettingssystemet som tilrettelegging og nærhet til bynære områder. Naturopplevelse ble imidlertid satt som et kriterium. Samlet sett fikk de aller fleste områdene i Østmarka en svært høy verdi.

Endring i markaloven til behandling i Stortinget

Sommeren 2017 sendte Klima- og miljødepartementet (KLD) et forslag til endringer av markaloven og markagrensa på høring. ØV og andre Marka-organisasjoner var meget kritiske til forslagene i sine høringsuttalelser. KLD har høsten 2018 sendt lovforslaget (proposisjonen) over til Stortinget. Det er kun foreslått mindre grenseendringer i Lunner og Nittedal, hvor noe areal tas ut og annet areal tilføres.

Endringer i markalovens § 2 vil etter KLDs syn skape større klarhet for når grenseendringer kan finne sted, se også omtale under Rælingsåsen. I tillegg foreslås endringer av markalovens § 10, slik at det kan åpnes opp for sykler med elektrisk motor i Marka. Forslaget om å åpne opp for el-sykler på stier og i løyper har skapt stor motstand. Nå mobiliserer både Marka-organisasjonene med OOF i spissen og store grunneiere som Oslo kommune, Løvenskiold Vækerø og Losby Bruk. Saken vil bli behandlet i Stortinget våren 2019.

Ny markaforskrift?

Midtsommers 2017 kom – omsider – et forslag fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) om en ny markaforskrift som skal regulere skogbruket i Oslomarka. Det ble en stor skuffelse. I stedet for å skjerpe hensynet til naturverdier og friluftsliv som en følge av markaloven, ble det motsatte foreslått. ØV utarbeidet en grundig høringsuttalelse, hvor vi argumenterte mot en rekke av endringene som var foreslått. Heldigvis gikk en samlet flokk av Marka-organisasjoner og nasjonale naturvernorganisasjoner mot forslaget til ny forskrift.

*En stripe med snø på Kruggmyra 5. mai 2018. ØV ønsker ikke en permanent driftsvei her.
Foto: Espen Bratlie*

Markaforskriften var også et tema på ØVs høstmøte i 2017. Der fikk vi full støtte fra storting-srepresentantene Lars Haltbrekken (SV) og Ola Elvestuen (V), som lovet å presse på fra Stortingets side. I januar 2018 ble Elvestuen klima- og miljøminister. Bård Hoksrud (Frp) ble ny landbruks- og matminister høsten 2018 og ble etterfulgt av Olaug Vervik Bollestad (KrF) i januar 2019. I skrivende stund har ingen ny forskrift dukket opp, på tross av at markaloven fyller 10 år i 2019.

Hogst i Oslos kommuneskoger

I 2018 ble hogstene i «område 5, Mariholtet syd» fullført. Vi hadde anmodet om at rester av gammelskog i dette området ble spart. Heldigvis hørte vi ikke noe nærmere om «område 4: Øgårdsmosen SV-Langvannsås». Disse hogstplanene ble også fremmet for 2016 og 2017, men ble sterkt imøtegått av ØV og er ikke gjennomført. Vi mente det er feil å bygge en permanent driftsvei inn i Gudbrandsdalen, opp over Kruggmyra og mot Langvann. Dette veiløse og temmelig avsides området har stor friluftslivsverdi og inneholder stier og skiløyper. Vi ba om at denne hogstplanen skrinlegges og at området spares for inngrep. Vi mente at denne driftsveien var søknadspliktig og vi avventer eventuell søknad om bygging.

I desember 2018 fikk vi nye planer om hogst og snuplasser på noen skogsbilveier til uttalelse. I lys av Fylkesmannens rapport om nasjonalpark, som også påpeker at interessante områder bør utredes vest for Elvåga, går vi imot videre hogst og bygging av snuplasser.

Hogst i Lørenskog

Hogst i Lørenskog i 2018 har i all hovedsak foregått hos Losby Bruk. Ved utgangen av november 2018 var det avvirket ca. 4000 m³, hovedsakelig vest for Losbyvassdraget. Det kom inn klage på hogst sør for Liseterkollen på våren, og ØV deltok på en befaring i området i juni. Det kom også inn

klager på kjørespor i blåmerket sti etter hogst i Liadalen i oktober. Blåstien ble her lagt om til gammel trasé. LB sier de er ajour med reparasjon av kjøreskader. Andel eldre skog fra hogstklasse 3 til 4 er økende. Også i 2019 er det planlagt hogst vest for Losbyvassdraget. På østsiden blir veiene ikke brøytet, og det blir kjørt løyper når snøforholdene ligger til rette.

Lørenskog Elveforum

Lørenskog Elveforum (LE) ble stiftet i 2016. Forumet skal, i samarbeid med Lørenskog kommune, øke interessen for og opplevelsen av vassdragene og tilhørende kulturminner for alle deler av befolkningen. Dette skal gjøres ved å skape økt bruksverdi og tilgjengelighet, og ved vern og rehabilitering med tanke på naturverdier og biologisk mangfold. En viktig del av arbeidet blir å gjenåpne deler av vassdragene som er lagt i rør, og å gjennomføre tiltak som reduserer fare for flom.

ØV som organisasjon er medlem i LE. ØVs tidligere styremedlem Inger Tangen leder forumet, og Kjell Sandberg representerer ØV i styret. Forumet har egne nettsider, www.lorenskogelveforum.no, og egen Facebook-side.

I 2018 har oppgavene i LE vært fordelt mellom Losbyelva og Ellingsrudelva. Losbyelva mellom Gamle Strømsvei og Riksvei 159 har fått navnet Elveparken. I samarbeid med Lørenskog Rotaryklubb er det under oppsetting en serie informasjonsskilt langs veien gjennom parken. Det er også igangsatt en fiskeundersøkelse, og det planlegges ytterligere tiltak for barnefamilier ved Grillplassen.

Langs Ellingsrudelva har LE gjennomført dugnader med rydding av kratt ved de gamle mølleruinene, slik at disse er synlige fra veien inn mot Mariholtet. Det planlegges anlagt en smal sti langs elva fram til mølleruinene med rasteplasser og fiskekuler for barn. LEs planer vil bli gjennomført i samarbeid både med Lørenskog kommune og Oslo kommune.

Skogsbilveier og hogst i Enebakk

Ombygging av skogsbilveier på Bjerke Bruk

ØV fikk tidlig i 2018 forespørsel om å ta stilling til opprusting av hele veinettet på Bjerke Bruk i Enebakk. Vi sendte en høringsuttalelse sammen med NOA, hvor vi aksepterte skogeiers behov for opprusting av et gammelt og nedslitt veinett for å tilfredsstille dagens krav til veistandard – med ett viktig unntak. Det var planlagt å bruke knuste betongmasser for å bygge opp en bredere veikropp og snuplasser.

Vi uttalte at vi er imot at betongmasser brukes i Marka. Men om skogbrukssjefen allikevel skulle tillate det, krevde vi en god dokumentasjon på at tilkjørte betongmasser var godkjent til formålet og ikke hadde synlige spor av kjemisk eller annen forurensing. Vi ba også om å få en redegjørelse om massens høyere pH-verdi kan påvirke vannkvaliteten i nærliggende vassdrag.

Søknad om hogst på Vardåsen

De gode tømmerprisene i 2018 har gjort at mange skogeiere har planlagt store hogster. Da kravet om maksimum 30 da store hogstflater fortsatt gjelder i Østmarka, etterlyste Naturvernforbundet Oslo og Akershus (NOA) og ØV en plan fra skogeierne for hvordan slike hogster skal gjennomføres. I ett tilfelle, på Vardåsen i Enebakk, er det stor fare for stormskader på gjenværende skog etter at hogsten er gjennomført. NOA og ØV krever derfor en ny plan for hogsten, for å minimere faren for at skjermene som deler opp hogsten i akseptable hogstfelt skal blåse overende. Ved forrige hogst blåste skjermene mellom hogstflatene ned, så nå er snart hele Vardåsen en stor hogstflate.

Terrengsykling og -ritt i 2018

ØV avga 28. mars en høringsuttalelse knyttet til gjennomføringen av Terrengsykelrittet i pinsen. ØVs primære standpunkt er at Terrengsykelrittet ikke er et bærekraftig arrangement, og at

Lørenskog Elveforum på dugnad ved ruinene etter Ellingsrud mølle. Foto: Kjell Erik Sandberg

arrangementet ikke bør tillates. ØV påpekte også at tidspunktet for rittet er uheldig, blant annet fordi jordsmonn og leire ikke har tørket opp etter vinteren.

ØV påpekte videre at det er svært uheldig at alle blåmerkede stier over Slettfjellet benyttes til rittet. Dette innebærer i praksis at allmennheten stenges ute fra de viktige ferdselsårene inn mot Mariholtet. ØV mener at rittet i størst mulig grad bør benytte den såkalte Pioneren-traseen fremfor blåmerkede og umerkede stier, idet Pioneren er spesielt beregnet på terrengsykling.

I BYMs tillatelse har ØV fått gjennomslag for at rittet ikke skal benytte de historiske veiene forbi Sarabråten, men benytte grusveien. Vi har også fått gjennomslag for at rittet ikke skal gå over gress-slettene nær badeplassen på Bråten og på Sørli gård ved Haraløkka og gjennom viktige yngleområder og sårbar natur rundt Ødegården. Vi har videre fått gehør for at det må gjøres tilpasninger dersom værforholdene krever det. Årets ritt foregikk under meget tørre forhold.

Ulven i Østmarka

Vinteren 2012 etablerte et ulvepar seg i Østmarka, hvor de fikk valper i 2013. De to voksne ulvene fikk navnene Fenris og Frøya. Deres etterkommere og ulver som har vandret inn på et senere tidspunkt har oppholdt seg i området.

I juni 2018 kom turgåere over fem nyfødte ulvevalper på et ikke nærmere angitt sted i Østmarka. Det kom som en overraskelse, fordi tisper ikke var blitt observert med ny partner på ettervinteren. Hårprøver som er tatt av valpene viser at det er tispas ettårige sønn, som ble igjen i reviret, som har blitt far. Dette er bekreftet av Rovdata. En av valpene ble funnet død øst for Bindingsvann i Østmarka 17. september i år. Tre av valpene er dokumentert ved DNA-funn gjennom høsten, mens sporinger og DNA-funn på snø snarlig vil gi svar på om også den siste valpen fortsatt er i live.

ØV forholder seg til at Østmarka er en del av ulvesonen, og organisasjonen har plass til både ulvetilhengere og -motstandere som medlemmer. Organisasjonens rolle er å spre saklig informasjon, slik at interesserte kan ta standpunkt på et kunnskapsbasert grunnlag. Vi har kun mottatt noen få henvendelser om saken.

Plansaker og markagrensa

Plansaker i Oslo

Ulovlig anleggsarbeid innenfor markagrensa

I slutten av august 2017 kontaktet en privatperson Oslo kommune og varslet om at det foregikk ulovlige arbeider med sprengning og planering i Enebakkveien 460. Vedkommende tok etterhvert også kontakt med ØV, som umiddelbart sendte en henvendelse til Plan- og bygningsetaten (PBE) og varslet om mulige brudd på markaloven. PBE fulgte opp saken og varslet både bøter og mulig anmeldelse hvis eieren ikke fulgte stoppordene som ble gitt.

I august 2018 sendte vi brev hvor vi viste til kommunens brev til grunneierens advokat, hvor kommunen trakk tvangsmulkten de hadde varslet på grunn av manglende oppfølging av stoppordre. Det synes vi er beklagelig. Selve inngrepet er et meget alvorlig brudd på markaloven og vi forventer at Oslo kommune følger opp de ulovlige inngrepene med både bøter, anmeldelse og krav om rehabilitering av området jf. markalovens § 18, 19 og 20. Hvis ikke, vil saken skape presedens for andre utbyggere som tar seg til rette og får tilgivelse i etterkant. Vi har ikke mottatt svar fra kommunen.

Behovsplan idrett, friluftsliv og fysisk aktivitet i Oslo

En ny og revidert behovsplan var på høring i 2015 og ble vedtatt i bystyret høsten 2016. I desember 2017 inviterte BYM til møte om rullering av planen, som kom på høring våren 2018. BYM arrangerte et nytt høringsmøte 4. april 2018. Etter møtet spilte ØV inn sine prioriteringer i en meget grundig høringsuttalelse der vi ba om at følgende ble prioritert i perioden 2019-2020:

- Midler til drift og ferdigstilling av Sørli besøksgård
- Toaletter på Bråten ved Nøkle vann og ved Ulsrud vann
- Forprosjekt og gjennomføring av innfallsport Østmarka nord inkludert Grønlihytta
- Opprusting av Rustadsaga
- Innfallsport Ulsrud vann/Skullerudstua
- Utvikling av Grønmo friluftspark

ØV prioriterte ikke de foreslåtte etableringene av det som i realiteten er grusveier, men som forskjønnende kalles «helårstraseer», med unntak av den over Grønmo til Sandbakken som går utenom verneområdet Spinneren.

Behovsplanen ble vedtatt i bystyret samtidig med budsjettet for 2019, og til vår store glede fikk vi gjennomslag for at Sørli besøksgård ferdigstilles – se egen sak. Våre øvrige prioriteringer lå inne i planen på litt lengre sikt. Det er også en stor seier at byrådet ikke har lagt inn forslag om nye grusveier i Østmarka i tiårsperioden, med unntak av turveien over Grønmo. Saken er grundig belyst i medlemsbladet og på høstmøtet.

Oppgradering av Skullerud idrettsanlegg

Våren 2015 la Oslo kommune en omfattende reguleringsplan for oppgraderingen av Skullerud idrettsanlegg ut på høring. ØV ga sin støtte til forslaget, selv om vi var bekymret for flomsletta og en del andre naturforhold, særlig på østsida av elva. Vi påpekte at tiltaket er særlig viktig for Rustad IL

*Den nye brua ved Skullerud skistadion er en fin inngangsportal til Østmarka.
Foto: Anders Dahlen, Rustad IL – Langrenn.*

og Skiforeningens skiskole, som har trent under kummerlige forhold i lang tid. Del I av prosjektet, som var etablering av skiløyper med snøproduksjon, ble gjennomført i 2016. Del II kom i gang i 2017 og fortsatte i 2018.

ØV var invitert til befaring sammen med BYM – hvor de orienterte om forestående arbeid. For at slalåmbakken skal bli bedre egnet for aking og skileik, ble det gjennomført en oppfylling av bakken. Videre er skiløyper mellom Skullerudstua og Gartneriet blitt oppgradert, og den flotte brua over veien til Skullerudstua er bygget. Anleggsarbeidet er gjennomført på en god måte, men vi har savnet bedre informasjon om utbyggingen og skilting særlig i tiden da den vanlige adkomsten til Skullerudstua var stengt.

Planprogram og oppstart planarbeid Skullerud

Plan- og bygningsetaten la sommeren 2018 fram et planprogram og en veiledende plan for offentlige rom (VPOR) for offentlig ettersyn. ØV deltok på informasjonsmøte og avga en høringsuttalelse.

ØV bemerket at det var valgt åpen overvannsløsning i tråd med overordna føringer og anbefalinger. ØV var likevel litt betenkt hvis overvannet skal gå urensset til Ljanselva, da elva er sårbar for forurensning. Vi anmodet om at disse forholdene fikk ekstra oppmerksomhet i planprosessen.

ØV er opptatt av at det finnes en godt tilrettelagt forbindelse til Østmarka for de som ønsker å reise kollektivt og for de som bor på Skullerud. Med flere boliger og derav mer biltrafikk utover dagens trafikk, vil det være særdeles viktig at tilgangen til Østmarka er enkel, tydelig og trygg med god skilting. Da området ligger ved Østmarka og forbindelsen til skogsområdet er av stor betydning, spilte ØV inn forslag om at navn på nye gater vies steder og historiske personer som har hatt betydning for og tilhørighet til Østmarka og Skullerud gård.

Skisseprosjekt for «Lille Wembley» på Haugerud

ØV ble invitert til å delta i prosessen med utarbeidelse av skisseprosjekt for «Lille Wembley» ved Haugerudveien og Østmarka, et prosjekt som ble igangsatt av bydel Alna for å se på hvordan området kan utvikles med eller uten en nierbane for fotball. ØV berømmet både bydelen og Link Arkitektur Landskap for en god prosess og var enige i anbefalingene som framkom av skisseprosjektet.

ØV var opptatt av at en utvikling av området «Lille Wembley» bør skje på en skånsom måte, og ikke slik at anlegg og aktiviteter oppfattes som hindringer for å nå inn i Marka. Enkel tilrettelegging vil være viktig. ØV var derfor meget godt fornøyd med og støttet de tiltak og muligheter som ble presentert i skisseprosjektets Alternativ 1 med den brede tilnærmingen til hva «Lille Wembley» kan tilby. Dette alternativet tok hensyn til terreng og stedsspesifikke kvaliteter og er det mest bærekraftige alternativet med tanke på langsiktig bruk. Forslaget har også som mål å fremme lokalt friluftsliv ved å synliggjøre stedet som selvstendig mål eller som etappe og portal inn i Østmarka.

ØV gikk derfor imot Alternativ 2 om etablering av en nierbane for fotball på «Lille Wembley», fordi den ikke vil være forenlig med områdets dokumenterte kvaliteter. En nierbane vil innebære et omfattende og irreversibelt inngrep, som etter ØVs mening også ville bli oppfattet som et hinder ved inngangen til Østmarka. ØV mente at behovet for en nierbane må løses gjennom planprogrammet for Haugerud og Trosterud, slik at samtlige idrettsanlegg blir liggende samlet i tilknytning til idrettshallen og skolene.

Jerikobakken ved Lindeberg

ØV deltok sammen med FNF Oslo på befaring i Jerikobakken skianlegg på Lindeberg, som følge av at Oslo kommune i mai sendte ut en orientering om mulig reguleringsplan i Jerikobakken. Her var det planer om både en skipark m/skicross og terrengpark for snowboard- og freeski-kjørerne. Prosjektet var planlagt ferdigstilt i 2022. Det var videre ønsker om å oppgradere vannforsyningsanlegg til snøkanonene, oppgradere lysstolpene som også går langsmed heisen, og rydde et skogbelte på om lag 30 x 60 meter fra toppen av heisen og sørvestover. Deler av anlegget ligger innenfor markagrensa.

Etter endt befaring etterlyste ØV en spesifisering av tiltakenes utstrekning og karakter, med bakgrunn i formuleringer i Behovsplanen for idrett og friluftsliv og kommunens brev. Disse tiltakene virket ved første øyekast å være noe mer omfattende enn det som framkom under befaringen. ØV samarbeidet med FNF Oslo om en uttalelse hvor vi, med forbehold om at anlegget ikke utvides ytterligere, anser de beskrevne tiltakene på befaringen som positive og nødvendige for den videre driften av Jerikobakken.

Denne bakken er et unikt lavterskeltilbud for barn og unge. Med bakgrunn i planområdets historie og tilstand anses skogfjerningen også som uproblematisk så lenge beltet av asketrær ikke påvirkes negativt, og at det ikke foretas noen ytterligere terrenginngrep. Vi forutsatte at reguleringsplanen for Jerikobakken revideres med bestemmelser knyttet til oppgraderingen og at tiltakene også blir behandlet etter gjeldende regler i tråd med markaloven.

Plansaker Akershus

Varsel om oppstart av regional kraftsystemsutredning

Varsel om oppstart av utredningsarbeid for ny regional kraftsystemsutredning for Oslo, Akershus og Østfold for perioden 2018-2038 ble sendt på høring i høst. Dette omfatter det kundenære distribusjonsnettet med større transformatorstasjoner, kabler og kraftlinjer med spenning 50 kV til 132 kV. I utredningsarbeidet kartlegges behovet for reinvesteringer og nyinvesteringer. Kraftsystemsutredning utarbeides annethvert år, og den neste utredningen skal være ferdig 1. juni 2020.

*ØV deltok sammen med FNF Oslo på befaring i Jerikobakken skianlegg på Lindeberg.
Foto: Bente Lise Dagenborg.*

I den nye utredningen er det flere tiltak som berører Østmarka: Ny transformatorstasjon på Flateby, ny transformatorstasjon på Liåsen, reinvestering kraftledning Stubberud-Røykås og omformerstasjon til Bane NOR i tilknytning til Åsland.

ØV påpekte at Østmarka er et særdeles viktig natur- og rekreasjonsområde. I den nåværende kraftsystemutredningen blir det vist til at det ventes økt fokus på miljø fra publikum, kunder og myndigheter. ØV påpekte at miljøspørsmål også angår forvaltning av naturområder for å unngå ødeleggende inngrep, samt nødvendig planlegging og kompenserende tiltak for å bevare mest mulig natur dersom tiltak likevel må gjøres. ØV ba derfor om at en unngår å gjennomføre nye prosjekter som kan berøre Østmarka, og at hensyn til naturverdier, naturopplevelse og friluftsliv skulle inngå i den kommende utredningen om miljøspørsmål.

ØV gjorde også oppmerksom på at klima -og miljøminister Ola Elvestuen hadde igangsatt en utredning for å vurdere oppstart av en verneprosess for å etablere en nasjonalpark i Østmarka. Vi ba om at dette ble lagt til grunn i det kommende utredningsarbeidet.

Plansaker i Lørenskog

Forslag til planprogram – Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv

ØV avga i januar 2018 høringsuttalelse til planprogrammet. ØV var opptatt av at planen skulle reflektere den enorme betydningen Østmarka har for rekreasjon og friluftsliv og hvordan kommunen vil bidra til å forvalte Marka i tråd med dette.

Vi påpekte at forsiktig tilrettelegging med skilting og informasjon kan bidra til at terskelen for å oppleve rekreasjon og utøve friluftsliv i Marka ikke blir for høy. Samtidig understreket ØV at Østmarka med sin natur i all hovedsak allerede er tilrettelagt for innbyggerne, og at disse verdiene

ikke må forringes. Vi advarte mot å gjøre større tekniske inngrep for tilrettelegging. Vi understreket også at vi er sterkt imot å opprette aktivitetssoner i Marka og minnet i den forbindelse om striden som oppsto i Oslo da aktivitetssoner skulle opprettes. Selve planen har ikke kommet på høring.

Søknad om nedleggelse av dammer ved Ramstadsjøen, Østbyputtan og Åmotdammen
Vinteren 2018 sendte Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) på høring en søknad fra Nedre Romerike Vannverk AS (NRV) om nedleggelse av en rekke dammer i Akershus. Tre av disse dammene – Ramstadsjøen, Åmotdammen og Østbyputtan – ligger i Østmarka.

ØV påpekte at Marka fra et folkehelseperspektiv er av uvurderlig verdi og gir mulighet for friluftsliv, fysisk aktivitet og rekreasjon for hele befolkningen i Akershus og Oslo. På bakgrunn av de meget store verdiene Åmotdammen, Østbyputtan og Ramstadsjøen har for friluftslivet i disse kommunene, og fordi naturen i og rundt vannene over mange tiår har tilpasset seg dagens vannstand, frarådet ØV på det sterkeste at dammene rives.

ØV ytret i høringsuttalelsen et sterkt ønske om at kommunene overtar ansvaret for de aktuelle dammene. Vi anmodet NVE om å pålegge NRV å overføre midler til kommunene som tilsvarer kostnader ved rivning, inkludert kostnader ved å frakte avfallet ut av Marka.

Vi understreket at dersom det mot formodning besluttes å rive demningene, må det ikke anlegges avfallsplasser for betongavfall i Marka. Rivning av dammene og tiltak som må gjennomføres må behandles etter markaloven.

Saken ble grundig belyst i Nytt fra Østmarka, og ØV deltok på to befaringer som NVE arrangerte i juni. Saken ligger til behandling i NVE. Kommunene har i prinsippet vedtatt at de ønsker å overta ansvaret for dammene, forutsatt at finansieringen lar seg ordne.

Plansaker i Rælingen

Vei Blystadlia-Marikollen

Anlegget i Blystadlia og Marikollen er en svært vanskelig sak for ØV. For det første er saken i seg selv omfattende. Det har vært vanskelig å få tilgang til relevant informasjon og saken inneholder vanskelige juridiske problemstillinger, blant annet fordi det må reises spørsmål om det foreligger bevisste omgørelser av både reguleringsplaner og markaloven. På denne bakgrunn skrev ØV 18. september et brev til Fylkesmannen i Oslo og Akershus, hvor vi anmodet om befarings og vurdering av mulige lovbrudd i forbindelse med anleggelsen av vei mellom Blystadlia og Marikollen idrettspark i Rælingen.

ØV gjorde Fylkesmannen, som Marka-direktorat, oppmerksom på at veien er anlagt med store avvik fra bestemmelser i reguleringsplanen som er stadfestet av Klima- og miljødepartementet. Vi reiser også spørsmål ved om kommunen/utbygger i to omganger bevisst har benyttet annet lovverk til å hjemle utbygging, for å unngå saksbehandlingsreglene markaloven fastsetter. Det vil si at reglene for landbruksvei er benyttet for å endre veitraseen i den vedtatte reguleringsplanen, i stedet for å søke om dispensasjon fra reguleringsplanen slik markaloven krever.

Vi stilte også en rekke spørsmål angående saksbehandlingen med utgangspunkt i denne saken. Dersom klare brudd på markaloven og reguleringsplaner vedtatt i medhold av loven ikke avstedkommer noen form for reaksjon, innebærer dette signaler om at kommunale og private utbyggere ikke trenger å forholde seg til markaloven. Uten oppfølging av lovbrudd, blir loven ikke virksom. ØV viste videre til at en markaorganisasjon ikke har kapasitet til å bære saker hvor mulige brudd på markaloven og eventuelle andre lovverk utgjør fremtredende elementer i sakskomplekset. Vi ba Fylkesmannen redegjøre for hvilke virkemidler og reaksjoner Fylkesmannen har til rådighet og vil benytte.

Åmotdammen (bildet), Østbyputten og Ramstadsjøen har meget stor verdi for friluftslivet i de berørte kommunene. Foto: Marie Helena Walle.

Søknad om etablering av DNT-hytte ved Ramstadsjøen

I begynnelsen av januar ble ØV invitert til et infomøte med Barnas Turlag om deres planer for å bygge en ny DNT-hytte ved den gamle plassen Huldreheim ved Ramstadsjøen. I september kom saken på høring. Vi uttalte at dette er et bra tiltak, i særdeleshett for barn og deres familier. Det er mangel på slike tilbud i Rælingen, og hytta vil derfor være kjærkommen for både kommunens egen befolkning og andre som ønsker å benytte seg av tilbudet. Tiltaket ligger innenfor to av markalovens tre formål; friluftsliv og naturopplevelse.

ØV er positive til at det bygges en DNT-hytte ved Ramstadsjøen og er i den videre prosessen opptatt av følgende forhold:

- At avløpsforhold beskrives hvis det blir innlagt vann
- At materialene fraktes inn med helikopter slik søknaden beskriver
- At hytta bygges så skånsomt som mulig, slik at vegetasjon med mer blir minst mulig berørt
- At utedoen blir tilgjengelig for alle og ikke kun for dem som har DNT-nøkkel. Vi viser i den sammenheng til DNT-hytta Dølerud i Spinneren friluftslivsområde, hvor utedoen er tilgjengelig for alle
- At det fortsatt skal være mulig å telte på odden, og at DNT ikke skal ta betalt for telting. Dvs. vi ønsker ikke at området «privatiseres» til bruk for dem som bruker hytta/DNT-medlemmer. Vi viser her til allemannsretten i friluftsløven.

Kommunen ga i midten av oktober 2018 tillatelse til byggingen, etter at Fylkesmannen hadde godkjent dispensasjonen. Våre ønsker var ivare tatt. Materialer er fløyet inn, arbeidet med grunnmuren har begynt, og hytta vil bli ferdigstilt i 2019.

Uttalelse om ettergodkjenning av landbruksvei Rælingen

Etter tips fra en turgåer ble vi gjort oppmerksomme på at flere hundre tonn med stein, uten forhåndsgodkjenning, var blitt brukt til å utvide en skogsvei over en ca. 150 meter lang strekning på ei myr på Hektneråsen. Dette førte til at både en sti og en skiløype var ødelagt. Høsten 2018 fikk vi tilsendt en sak om ettergodkjenning av tiltaket, samt utvidelse av veien, fra Regionalt landbrukskontor.

Det hører med til sjeldenhetene at vi blir forelagt en etterhåndsgodkjenning av landbruksvei. Vi har aldri blitt forelagt planer om denne veien. Vi tolker dette dithen at veien er bygget ulovlig, all den tid tiltaket er søknadspliktig og forespørselen kommer etter at to tredeler av veien er bygget. Vi mente at veien ikke måtte ettergodkjennes og at sprengsteinen måtte fjernes, eventuelt dekkes til med jordmasser og anlegges med en myk overgang ned til skiløype og eksisterende sti. Videre mente vi at den delen som ennå ikke er bygd ikke skal godkjennes som landbruksvei, og at skjemmende hjulspor kreves reparert.

Landbrukskontoret hadde ved årsskiftet ikke fattet vedtak i saken.

Søknad om permanent drift for opplevelsessenter i Vestegårdsskogen

Siden 2004 har Foss Event fått midlertidige tillatelser for oppføring av installasjoner og drift av opplevelsessenteret i Vestegårdsskogen i Østmarka. Det har også tidligere vært søkt om permanent drift av opplevelsessenteret. Ved behandling i kommunen – sist i 2013 – ble Foss Event gitt midlertidig dispensasjon fra forbudet i markaloven § 5, vedrørende bygge- og anleggstiltak i Marka, samt tillatelse til fortsatt drift av opplevelsessenteret på eiendommen for fem nye år. Dispensasjonen ble gitt frem til 28. august 2018. Det ble i 2013 gitt avslag på permanent drift av opplevelsessenteret.

Da vi fikk saken til behandling i 2018 skrev vi en høringsuttalelse hvor vi påpekte at driften av opplevelsessenteret i Vestegårdsskogen er av kommersiell karakter og har vært drevet i over 14 år på midlertidig basis. Denne typen anlegg er ikke tillatt etter markaloven og er ikke allmenntilgjengelig. ØV mente derfor at Foss Events søknad om permanent drift av opplevelsessenteret i Vestegårdsskogen i Østmarka måtte avslås. ØV mente også at 14 års erfaring med midlertidig drift tilsier at søknad om fortsatt midlertidig drift også må avslås, da kommunen ikke kan fortsette å gi midlertidige unntak fra markaloven i det uendelige.

Kommunen støttet både våre og beboernes synspunkt og vedtok at driften må opphøre, i og med at driften av opplevelsessenteret er kilde til vesentlig konflikt med hensynene til friluftsliv og naturopplevelser, som markaloven skal ivareta. Sentret får to år på å avvikle drifta.

Varsel om oppstart av detaljreguleringsplan for Tjonåsen

Varsel om oppstart av detaljreguleringsplan for Tjonåsen, samt forhandlinger om utbyggingsavtale, ble sendt på offentlig ettersyn høsten 2018. Formålet med planarbeidet er å legge til rette for utbygging av eneboliger og rekkehus. ØV uttalte i høringssvaret at vi var glad for at det ikke var avdekket åpenbare påvirkninger på blant annet temaene miljøfaglige forhold, naturmangfold, kulturmiljø og landskap, og at disse temaene vil inngå i planmaterialet.

Planen grenser inn mot markagrensa i vest og mot det statlig sikra friluftslivsområdet knyttet til Myrdammen. I den sørøstlige delen er det gammel skog som fortsetter på sørøstsiden av Myrdammen. Planområdets påvirkning på viktige natur- og friluftslivsverdier må inngå i planarbeidet. ØV mente at det bør sikres en bred buffer mellom boligene og markagrensa, og at gammelskogen må tas vare på innenfor planområdet.

*ØV mente at landbruksveien over ei myr på Hektneråsen var ulovlig anlagt og ikke skulle ettergodkjennes.
Foto: ØV.*

Vi så i referat fra oppstartsmøte nr. 2 med Rælingen kommune 13. september 2018, at forslagsstiller ikke ønsket å gå inn i Marka og regulere stier m.m. slik som planinitiativet viste. Det ble vist til at det går en godt synlig sti i dag ned til turveien langs Myrdammen, slik at det ikke er behov for å regulere dette inn i planen for Tjønåsen. ØV støttet dette synet for området i tilknytning til Myrdammen, som i dag er godt tilrettelagt. Likevel pekte ØV på at adkomsten til Marka bør sikres innenfor planområdet, slik at natur- og friluftsområdet blir tilgjengelig for befolkningen som bosetter seg på Tjønåsen. Særlig gjelder dette for barn og unge som vil oppsøke Marka og Myrdammen og det statlig sikra friluftsområdet som en del av sin nærskog. Hvis tilgjengeligheten som følge av utbyggingen blir vanskelig, kan en etter ØVs mening risikere utvikling av brukerkonflikter dersom private tomter må krysses for å nå Marka.

Reguleringsplan Hansefellåsen

Et forslag til områderegeringsplan med planer om boligutbygging på Hansefellåsen ble lagt ut til offentlig ettersyn høsten 2018. I vår høringsuttalelse viste vi til de dårlige erfaringene med bygging av turveien fra Blystadlia til Marikollen, og vi kunne derfor ikke gi tilslutning til at det anlegges en turvei gjennom Marka fra Hansefellåsen til Marikollen. Vi mente at veien vil føre til store inngrep og massedepotering. Vi ba om at kommunen utreder og vurderer et alternativ med å etablere en gang- og sykkelvei via Kirkebyveien fra det planlagte boligområdet og til skolen/idrettsanlegget. Vi ba også om en befaring av den planlagte turveien gjennom Marka og en alternativ gang- og sykkelvei langs Kirkebyveien.

Vi ga også uttrykk for at markagrensa må framgå av kartgrunnlaget for reguleringsplaner tett på og i tilknytning til Marka. Det er generelt viktig at utbygger og andre er seg markagrensa bevisst. Vi ba om at markagrensa blir innarbeidet i reguleringsplanens kart over området.

Da boligområdene nær Marka i Rælingen kommune er i ferd med å tette store arealer mellom fylkesvei 120 og markagrensa, mente ØV at dette kan medføre en uheldig barrierevirkning for folks ønske om å nå inn og bruke det viktige natur- og rekreasjonsområdet som Marka er. Vi ba om at utbygger i det videre planlegger myke overganger til Marka med lave hus, slik at småblokkene som skal bygges ligger lavt i terrenget og ikke helt inntil markagrensa. Grønne korridorer og stier må sikres slik at ikke private arealer begrenser tilgjengeligheten særlig for barn og unge, men også befolkningen ellers.

Søknad om etablering av discgolfbane Myrdammen

Høringen gjaldt søknad fra Rælingen kommune om å etablere en 18 hulls discgolfpark (frisbeegolf) ved Myrdammen, i et statlig sikret friluftslivsområde som kommunen forvalter på vegne av Staten. Området ligger i sin helhet innenfor markagrensa og er således omfattet av markaloven. ØV begrenset sin høringsuttalelse til å gjelde de prinsipielle sidene av saken. Vi påpekte at markaloven sidestiller de tre formålene idrett, friluftsliv og naturopplevelse. Det avgjørende for om en tillatelse til tilrettelegging for idrett kan gis, er hva som menes med begrepet idrett innenfor markalovens formål. Det er idrett som tradisjonelt har vært utøvd i Marka og som følge av krav til topografi og areal har en naturlig arena i Marka. Avveiningen mellom de ulike formålene gjelder derfor kun for idrett som tradisjonelt har vært utøvd i Marka.

ØV mente at frisbeegolf ikke er en idrett som er markabasert eller tradisjonelt har vært utøvd i Marka. ØV bemerket også at denne saken er av stor prinsipiell karakter siden det her søkes om anlegg til en idrettsaktivitet som ikke tidligere har vært utøvd i Marka, men i parker i typisk urbane områder. Hvis en slik aktivitet tillates i Rælingen er det naturlig at det vil komme søknader om anlegg for både denne type idrett/aktivitet og andre former for aktiviteter som ikke er markabaserte. ØVs konklusjon var at den omsøkte aktiviteten ikke er innenfor markalovens formål, og at søknad om dispensasjon av den grunn må avslås.

Kommunen ga tillatelse til bygging av anlegget under forutsetning av at Fylkesmannen tillater det. ØV skrev i den anledning et brev til Fylkesmannen hvor vi påpekte at vi registrerer et voldsomt press på randsonen i Østmarka fra alle randkommuner med ekspanderende befolkning. Ved å legge anlegg av ulike slag innenfor markagrensa, slipper kommunen å sette av plass til denne typen aktivitet i byggesonen. Vi mente at det er stort behov for at Fylkesmannen som Marka-direktorat tar en aktiv rolle og påser at det vernet markaloven er ment å gi mot gradvis utbygging opprettholdes, slik at felleskapsverdiene Marka representerer ikke forringes eller går tapt for fremtidige generasjoner. Hvis Fylkesmannen «åpner denne døra vil det ikke være mulig å lukke den igjen». Vi ba også om at hvis anlegget faller inn under begrepet «markabasert idrett» og kunne tillates, måtte Fylkesmannen ta stilling til om reguleringsplan er nødvendig.

Fylkesmannen har avslått søknaden, men vedtaket er påklaget og klagen var fortsatt til behandling ved årsskiftet.

Kampen for Rælingsåsen

Siden høsten 2015 har aksjonsgruppa Bevar Rælingsåsen og ØV jobbet sammen for å hindre at det ca. 2 km² store skogsområdet som er svært viktig for friluftslivet, blir tatt ut av Marka. Flertallet i kommunestyret vedtok høsten 2015 å søke Klima- og miljødepartementet (KLD) om at hele Rælingsåsen tas ut av Marka, ved at markagrensa endres ved Blystadlia – Marikollen. Da KLD sendte saken om endring av markaloven (se eget avsnitt) og justering av markagrensa på høring sommeren 2017, var Rælingsåsen ikke med blant områdene hvor markagrensa var foreslått flyttet.

Etter høringen sendte KLD lovendringen til behandling i Stortinget i november 2018. Her er ikke Rælingsåsen med i områdene som blir tatt ut. Dessuten har KLD foreslått presiseringer for å få en

Rælingen kommune ønsker å demme opp Fjerdingbyputtan for å skaffe vann til kunstsno i Marikollen. NVE avgjør om kommunen får lov. Foto tatt under flom i 2017 av Kjell Erik Sandberg.

mer forutsigbar behandling av fremtidige justeringssaker. I lovforslaget er det nå tatt inn en presisering av at arealmangel i regionen ikke utgjør en vesentlig samfunnsinteresse som kan begrunne grensejustering. ØV tolker dette slik at det er tilnærmet utelukket at kommunen på et senere tidspunkt kan få gjennomslag for en fornyet søknad om å ta Rælingsåsen ut av Marka. Denne kampen er derfor forhåpentligvis vunnet.

Marikollen skianlegg – vannuttak fra Fjerdingbyputtan

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sendte en søknad fra Rælingen kommune om regulering og vannuttak for Fjerdingbyputtan på høring i 2017. Vannet skal etter planen brukes til snøproduksjon i Marikollen skianlegg. På senhøsten 2017 inviterte NVE til befaring hvor to representanter fra ØV deltok. NVE utsatte fristen for uttalelse til slutten av januar 2018.

I en grundig høringsuttalelse mente ØV at samfunnsnyttan av anlegget ikke var godt nok vurdert opp mot irreversibelt tap av en viktig naturtype som både er opplevelsersrik for Østmarkas brukere og relativt sjelden i Østmarka. Både inngrepet med bygging av dammen og ødeleggelse av biotopen, flytting av veien, tapet av intakt skogsnatur og det estetiske tapet når dammen tappes ned, har etter vårt syn stor negativ effekt for friluftslivet og for naturopplevelsen.

Vi påpekte også at det for tiden råder en praksis hvor kommunene regulerer store skianlegg som er avhengige av snøproduksjon, uten å ha forsikret seg om at de har en egnet vannkilde. Vi ba derfor om at NVE skjerper inn denne praksisen, slik at vannuttak til snøproduksjon blir avklart som en del av reguleringsprosessen og ikke i etterkant, samt at det stilles krav til regionale planer for slike anlegg.

ØV uttalte at dette er et altfor stort inngrep til å kunne tillates. Et slikt bit-for-bit-forbruk av naturkvalitetene i Østmarka kan ikke fortsette og er i strid med intensjonen i markaloven. Vi

anmodet NVE om å si nei til dette inngrepet og be kommunen vurdere/utrede alternativ som ikke ligger i Østmarka. Saken er ikke avgjort.

Plansaker i Enebakk

Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv

Våren 2018 sendte Enebakk kommune kommunedelplanen på høring. ØV stilte seg positiv til og sluttet seg til mange av kommunens målsettinger og planer for friluftslivet. Vi anbefalte kommunen å prioritere viktige prosjekter som kommer mange til gode, heller enn å gape over for mye. ØV ba om at følgende ble prioritert i perioden:

Sikre befolkningen tilgang til Østmarka til fots, med barnevogn, sykkel og med kano via Ekebergdalen. Dette må bli Enebakk kommunes viktigste oppgave i denne kommunedelplanen

- Redde den gamle plassen Kolabånn som kan bli en kombinasjon av et serveringssted og overnattingssted for DNT OO's hyttenett
- Etablere badebrygge ved Mortervann. Dette er et godt tiltak som har versert i mer enn 20 år, og her må det prioriteres å få avtaler på plass
- Bedre skilting og merking, gapahuker og lignende, samt nytt turkart

Vi poengterte også at vi er meget opptatt av at tilrettelegging skal utføres på en skånsom måte og foreslo at følgende setning legges som en føring for tilrettelegging i Østmarka:

«Ved planlegging og rehabilitering av ferdselstraseer, herunder vurdering av plassering i terrenget, bredde og dekke, skal hensynet til det uorganiserte friluftslivet, vern av naturverdier, landskapskvaliteter og kulturminner veie tyngst.»

Da kommunestyret behandlet planen i oktober 2018 hadde de tatt alle våre innspill til følge. For omtale av adkomst Ekebergdalen, se egen sak under.

Adkomst Ekebergdalen

Adkomst til Østmarka gjennom Ekebergdalen i Enebakk er et eksempel på en stor delseier i 2018. Dette er en sak som ØV og Oslo og Omland Friluftsråd har jobbet med i over 20 år. I 2018 så ØV en mulighet til å ta opp saken i en grundig høringsuttalelse til *Kommunedelplan for idrett og friluftsliv* i Enebakk i slutten av mai. I den fikk vi løftet fram adkomsten – eller den manglende adkomsten til Østmarka – gjennom Ekebergdalen som den viktigste saken å løse for friluftslivet i Enebakk.

Vår konklusjon var at adkomsten til Østmarka via Ekebergdalen, etter mer enn 20 års strid, på ingen måte er løst. Denne viktige og vakre delen av Østmarka er fortsatt vanskelig tilgjengelig for turgåere og ikke tilgjengelig for familier med barnevogn eller sykkel. Området er også utilgjengelig for kanopadlere som kommer fra andre deler av Østmarka og vil avslutte turen i Ekebergdalen, eller de som vil på tur fra Enebakk og inn til friluftslivsidyllen Børtervann.

Situasjonen imøtekommer overhodet ikke målene i kommunedelplanen til Enebakk kommune, der det er pekt på at det er viktig å legge til rette for at alle grupper av befolkningen kan drive egenorganisert trening og mosjonsaktivitet – og at det er viktig at kommunen har mange gode nærmiljøanlegg og lett tilgang til Østmarka. Vi mente at å sikre befolkningen tilgang til Østmarka via Ekebergdalen til fots, med barnevogn, sykkel og med kano må bli Enebakk kommunes viktigste oppgave i denne kommunedelplanen.

I den endelige utgaven av planen, som ble lagt fram for politisk behandling høsten 2018, var ikke adkomsten nevnt. Men alle våre andre tekst- og tiltaksinnspill var prioritert. Da skrev vi en leder og

Denne «blåstien» langs og over et pløyd jorde er Enebakkts tilrettelegging for turgåere hvis de vil til Østmarka via Ekebergdalen. Foto: Aga Zakoscielna.

en kronikk i Enebakk avis, som ble lest av mange – inkludert politikerne i Enebakk. Vi delte kronikken på nettet rett før kommunestyremøtet. Saken ble utsatt, og på neste kommunestyremøte ble følgende vedtatt mot to stemmer fra Høyre:

«Enebakk kommune går i dialog med grunneierne på Ekeberg og Børter med sikte på å få på plass en trasé fra Sandhaugen til et egnet krysningspunkt over elva til skogsbilveien mot Forfoten.»

Enebakk Avis fulgte opp saken med en lederartikkel og et fire-siders oppslag som dokumenterte flere års registrerte bortvisninger og truende oppførsel mot turgåere fra eierne av Børter.

Plansaker i Ski og Oppegård

«Veiarbeid» i Ski kommuneskoger

Våren og sensommeren 2018 fikk ØV bekymringsmeldinger fra ulike turgåere angående «veiarbeid» på tre steder i Ski. Disse tok vi opp med Ski kommune, slik vi pleier med andre saker som brukerne lurar på. Det ene arbeidet gjaldt adkomstveien/fiskeplass for rullestolbrukere til Tretjerna nordøst for Krokhol. Her fikk vi tilsendt sakspapirer som viste at saken var behandlet etter plan- og bygningsloven og markaloven på en eksemplarisk måte, men med ett unntak: Den var ikke sendt på høring til oss eller andre interessenter i Østmarka. Derfor var vi ikke orientert om saken.

Den andre saken gjaldt arbeider på den merkede hovedskiløypa/sykelstien fra Høykrokholveien til Skjelbreia/Vangen, ikke langt fra der denne traseen krysser Svartholbekken og går over i Enebakk kommune. Vi spurte om det var foretatt en vurdering av om tiltakene var søknadspliktige etter markaloven. Kommunen lovet å ta befaring og sjekke arbeidene opp mot lovverket og retningslinjer for stier og løyper. Vi har fortsatt ikke mottatt svar.

På grunn av disse sakene anmodet vi Ski kommune om å sende søknadspliktige saker på høring til ØV og andre Marka-organisasjoner. Kommunen har nå satt oss opp på høringslista.

Kulturminner og kulturlandskap

Sarabråtens venner

Sarabråtens venner har i 2018 fortsatt arbeidet med å få Sarabråten opp og fram som det fantastiske stedet det en gang var i Østmarka. At mange er opptatt av Sarabråten, fikk vi bekreftet ved stor deltagelse på årets arrangementer.

Vintertreff med historisk sus på Sarabråten

Fantastisk vintervær skapte en flott ramme rundt vintertreffet som ble arrangert på Sarabråten 21. februar, på dagen 150 år siden Den Norske Turistforening (DNT) ble stiftet. Thomas Heftye, som eide Sarabråten, var sentral i forarbeidet til foreningen og ble DNTs første formann. Ønsket med treffet var å gjenskepe vinteraktivitetene som var på Sarabråten for drøyt hundre år siden. Sarabråten sto sentralt i både hopp-, slalåm- og langrennskonkurranser omkring århundreskiftet og opp gjennom første halvdel av 1900-tallet.

På vintertreffet var det konkurranser og leker for hele familien, og mye av stemningen ble gjenskapt da Sarabråtenrennet 2018 ble arrangert ca. 100 år etter at det sist ble arrangert på Sarabråten. Mange hadde trukket i gamle klær og utstyr, for å skape en tidsriktig ramme om arrangementet. Arrangørene stilte med tente griller og pølser. Arrangementet ble gjennomført i samarbeid med DNT, ØV, Nøkle vann ro- og padlekлубb (NRPK), Østensjø Historielag og Kulturbydelen Østensjø. I tillegg var det mange frivillige som stilte.

Vårdugnad

Vårens dugnad på Sarabråten ble gjennomført en ettermiddag i mai, etter noe utsettelse på grunn av en snørik vinter. Sarabråtens venner har i 2018 fått egne rydderedskaper og verneutstyr, som er fullfinansiert med midler mottatt fra Sparebankstiftelsen. Johan Ellingsen tok en faglig gjennomgang og kurset de fremmøtte i bruken av motorsag og ryddesag.

Denne gangen ble noen trær mellom kuseboligen og veien fjernet. Likeså noen trær i Mærrapina, hvor også skogbunnen ble ryddet og åpnet opp. Grunnmuren på låven fikk i tillegg en omgang med stålborste.

Bildetavle om hjulbåten «Sara» og modell av hjulbåten «Sara»

Sarabråtens venner mottok i 2017 støtte fra Sparebankstiftelsen. Midlene skal i hovedsak brukes til å løfte fram historien om hjulbåten «Sara», som et sentralt element i fortellingen om Sarabråten. Første del av dette er gjort ved at Sarabråtens venner har fått laget en bildetavle med informasjon om hjulbåten «Sara». Bildetavlen er montert på innsiden av gjerdet hos NRPK og er godt synlig for publikum. Bildetavlen ble offisielt avduket 11. august av Tormod Tørstad, leder i NRPK, med gavesjef Sissel Karlsen fra Sparebankstiftelsen og andre gjester tilstede.

I tillegg er det inngått avtale med en modellbåtbygger om å lage en kopi av hjulbåten «Sara». Det vil bli laget en transportkasse til modellen for mobilitet, og en monter med gjennomslittige vegger for plassering innendørs. Kopien av «Sara» vil bli laget i forholdet 1:10, som vil si at kopien blir 90 cm lang. Modellen av hjulbåten «Sara» vil være ferdigstilt innen sommeren 2019.

Spillet om Sarabråten

Lørdag 15. og søndag 16. september ble «Spillet om Sarabråten» nok en gang satt opp på tunet der det en gang så fasjonable utfartstedet i Østmarka lå. Forestillingen ble sist satt opp i 2016, og er et samarbeidsprosjekt mellom Kulturbydel Østensjø, Østensjø historielag, ØV, Sarabråtens venner og Østensjø Kunstforening.

Sarabråtens venner har inngått en avtale med modellbåtbygger Knut Gransæther om å lage en kopi av hjulbåten «Sara» i størrelsen 1:10. Foto: Knut Gransæther.

På lørdagen var det drøyt 400 tilskuere, mens søndagens forestilling samlet noe over 200 tilskuere. Været var strålende på lørdagen, mens søndagens publikummere måtte tåle litt fuktighet på slutten av spillet og på hjemveien. I forkant av forestillingene arrangerte Even Saugstad historiske vandringer; på lørdag fra Ulsrudvann via Korketrekkeren til Sarabråten, og på søndag i nærområdet på Sarabråten.

Stabburet fra Sarabråten er gjenoppdaget

Via noen gamle avisutklipp fra Laagendalsposten kom Sarabråtens venner på sporet av et av stabburene fra Sarabråten, som var flyttet til Kongsberg og gjenoppsatt på en gård der. Stabburet lever i beste velgående, og det er både befart og avfotografert. Det er ingen tvil om dette er stabburet fra Sarabråten, som heldigvis er godt bevart.

Sørli besøksgård

I 2003 foreslo ØV at husmannsplassen Sørli ved Nøkle vann i Oslo skulle bli besøksgård, og dette ble vedtatt av bystyret i Oslo i 2007. Vi har i mange år øvd påtrykk på både BYM og politikerne i Oslo for at planene skulle bli realisert. En plan ble sendt på høring i 2014, og en behovsanalyse utarbeidet i 2015. I Behovsplanen for idrett og friluftsliv i 2016 prioriterte byrådet Sørli høyt og satte av 6 millioner på budsjettet for 2017. Populære parsellhager ble etablert våren 2017. Arbeidet med istandsetting av bolighuset og den gamle driftsbygningen ble ferdigstilt i løpet av 2018.

Men BYM fikk ingen driftsmidler til å ansette folk, så Sørli kunne ikke åpne som besøksgård våren 2018. Da skrev vi en sint leder i medlemsbladet, som ble delt på nettet, samtidig som vi kontaktet viktige personer i de tre byrådspartiene. Dette – sammen med høringsuttalelsen vår til Behovsplanen og viktig støtte fra Oslo og Omland Friluftsråd – bidro til å utløse en bevilgning på 18 millioner til undervisningsbygget og 1,5 millioner til drift av besøksgården på budsjettet for 2019. Nå starter

BYM arbeidet med å ansette to personer. Litt drift av besøksgården er planlagt å starte til våren, og åpning blir forhåpentligvis i 2020.

Mot slutten av året uttalte ØV seg om oppstart av plan for Sørli gård. ØV mente at de hovedgrep som nå tas i planarbeidet er gode. I en tidligere plan var besøksentret svært dominerende og stod ikke i stil med eksisterende bygninger. Dette er nå endret ved at besøksentret ser ut til å harmonere godt med dagens bygninger, og «garasjen» er i en egen bygning. Begge bygningene er plassert slik at de ikke vil dominere i landskapet og at det dannes et tun. Vi mente at det i det videre planarbeidet er helt nødvendig med bedre brukermedvirkning enn det som har vært til nå. Vi foreslo derfor at forslagsstiller og fagkyndig sammen inviterer til et infomøte en kveld i god tid før planen sendes på høring, slik at innspill kan innarbeides før planarbeidet blir fullført.

Bøvelstad

Dugnadsarbeidet på Bøvelstad ved Børtervann fortsetter i et godt spor, og vi gleder oss over en velpleid plass der alle husene nå er utvendig renoveret og malt. I år var det bakveggen på låven som ble grundig vasket og malt. Vindfall blir ikke gamle på Bøvelstad, og vedbua ble nok en gang fylt opp. Vi skulle gjerne ryddet mer av den gamle innmarka så sauene fikk noe bedre beite, men vi hogger ikke mer enn det vi greier å fyre opp. De seks sauene holdt seg pent innenfor gjerdet i år, men den svært tørre bakken var lite gunstig for strømgjerdet, så det var mye ekstra arbeid med å få bedre strøm i gjerdet. I august var det slutt med gras, så sauene ble hentet hjem tidligere enn vanlig.

Bøvelstad var i november base for et lite kurs om sjeldne sopper i gammelskog, i regi av NOA. I høstens verste regnvær saumfarte vi Dæliserterdalen og Grinderdalen, uten å finne de mest sjeldne og interessante soppene.

Dølerud

Den gamle husmannsplassen Dølerud ble restaurert og gjenåpnet for bruk som ubetjent DNT-hytte 1. november 2015. Hytta med åtte sengeplasser har vært i flittig bruk, og det er ekstra gledelig at mange av brukerne er barnefamilier. ØV deltar i hyttetilsynet og dugnader, og arrangerer åpen dag på Dølerud. BYM sørger for en god skjøtsel av kulturlandskapet, og enga ble maskinelt slått i august. Nytt i 2018 er at BYM har åpnet opp og ryddet den gamle hoppbakken ved Dølerud.

Husmannsplassen Enga ved Mariholtveien

ØV deltok på et møte i november om husmannsplassen Enga ved Mariholtveien, der lokale krefter på Ellingsrud har tatt initiativ til å sette i stand plassen for parsellhagedrift og ulik bruk av husmannsstua. ØV ga uttrykk for støtte til initiativet, da vi ønsker at kulturminner i Østmarka tas vare på.

Arrangementer

ØV har også i 2018 stått for en rekke arrangementer, enten alene eller med samarbeidspartnere. Mange av arrangementene er mer utførlig omtalt på våre nettsider eller i Nytt fra Østmarka. Arrangementene i regi av Sarabråten venner er omtalt under «Kulturminner og kulturlandskap».

Gudstjeneste i Østmarkskapellet

Da ØV skulle feire sitt femtiårsjubileum i 2016, foreslo flere medlemmer at en gudstjeneste i Østmarkskapellet burde være blant arrangementene. Denne gudstjenesten ble en minnerik opplevelse, som deretter har vært gjentatt i 2017 og 2018.

I årets preken snakket presten Per Anders Nordengen om respekten for skaperverket, mens ØVs leder Helga Gunnarsdóttir holdt et innlegg før gudstjenesten. Hun la særlig vekt på at vi må ta vare på naturen, og et viktig bidrag i den retningen er å opprette en nasjonalpark i det indre av Østmarka.

Besøksgården på Sørli ved Nøkle vann blir endelig realisert i 2019 og 2020. Foto: Helga Gunnarsdóttir.

Den vårlige samarbeidsgudstjenesten har hvert år fått et ekstra løft takket være bidragene fra dyktige musikere. I 2018 bidro oboisten Øyvind Normann og koret Prinsdal Sangeri, ledet av dirigenten Per Frogner. Organisten Jan Ørnulf Melbostad er arrangementets «toastmaster», musikalske leder og medlem av Østmarkskapellets styre, som har vært velvilligheten selv helt siden ØV tok kontakt første gang i 2016.

Omvisning på Losby

Det ble også i 2018 stor interesse for en historisk vandring på Losby Gods. 194 fremmøtte fikk gleden av å høre historien om Losby og en omvisning på godset av direktør Heidi Elisabeth Fjellheim. Det var lagt opp til en guidet tur i området før omvisningen, men denne måtte avlyses på grunn av den snørike vinteren som ikke hadde gitt slipp i april.

Guidet tur til Haukåsen og Mariholtet

ØV inviterte i mai til en guidet tur med kjentmann og Østmarkabok-forfatter Even Saugstad, der ca. 50 personer deltok. Restene etter mølle og teglverk ved Ellingsrudelva er fortsatt tydelige, og der ble det første stopp. Turen gikk videre opp den bratte lia, via Fandens prekestol til branntårnet på Haukåsen, hvor det ble en god lunsjpause i det flotte været. Videre gikk turen ned til Mariholtet. Det ble flere stopp underveis hvor Saugstad blant annet orienterte om restene etter Ulvenseter og Dalbakk, beverdemninger og spor etter aktivitet under 2. verdenskrig.

Åpen familiedag på Dølerud

ØV og DNTs tilsynsgruppe inviterte også i 2018 til åpen dag på Dølerud. Den lille stua som naturfotografen, forfatteren og tv-pioneren Sverre M. Fjelstads forfedre bodde i, var åpen for besøkende. En del turgåere var innom og fikk enkel bevertning i tillegg til en Østmarka-prat.

Turen i Sommerfugldalen

Det regnet tett da ØV arrangerte tur til «Sommerfugldalen» 17. juni, med Tor Ødemark som guide. Regnet la en demper på oppslutningen. Dalen heter egentlig Djupdalen og ligger i Losby, og det vakre «klengenavnet» skyldes at dalen er et eldorado for sommerfugler og insekter i et så stort mangfold at fotointeresserte – og insekt-interesserte – kan tilbringe timer der.

Minnestund på Sarabråten

Det ble en annerledes minnestund ved Milorg-bautaen på Sarabråten i 2018. I tillegg til å minnes de ni Milorg-soldatene som ofret livet i kampen mot nazismen under andre verdenskrig, fikk de mange frammøtte også anledning til å minnes ØVs nylig avdøde æresmedlemmer Kai Ekanger og Tullik Valstad.

Årets hovedtaler under minnestunden, som ble arrangert 7. juni, var Oslos varaordfører Kamzy Gunaratnam (Ap). Hun har selv førstehånds erfaring om hva det vil si å bli utsatt for ekstreme hendelser – hun var nemlig på Utøya 22. juli 2011. Hun fokuserte i sin tale på de ni Milorg-soldatene og deres skjebne.

Seremonien ble ledet av Ivar Ekanger, som er Kai Ekangers sønn. Koret Fornebu Singers skapte en magisk stemning da de framførte «Til ungdommen», og Østre Aker Musikkorps bidro til å skape høytid og stemning. Nordahl Griegs dikt «Til ungdommen», med musikk av Otto Mortensen, ble sunget for 33. år på rad.

Slåttetreff på Bøvelstad

Slåttetreffet ble i 2018 arrangert i månedsskiftet juni/juli for 10. gang. Den trofaste dugnadsgjengen og de seks sauene er faste innslag, men i år var det lite gras å slå på grunn av tørken. Vi måtte i stedet bygge en ulvesikker tunnel av sauenetting ned til Børtervannet slik at sauen fikk tilgang til vann. Vi har fått tak i en eldre tohjuls slåmaskin, så i år fikk vi slått mye utenfor det innerste gjerdet. Kanskje blir beitet for sauen bedre?

Barnas dag på Sandbakken

Sandbakken Sportsstue ved Gunn Oftedal og Sebastien Barrault gjentok suksessen tredje år på rad med å arrangere Barnas dag i oktober. Mange familier deltok, og Sandbakken ble denne dagen en arena for forskjellige aktiviteter og underholdning for barn. Også i år ble det både sjonglering, hundekjøring og hundekos. Arrangementet var i samarbeid med ØV, og vil bli gjentatt i 2019.

Sidesprang i Østmarka – på ukjente stier til flotte turmål

Naturvernforbundet og Miljøagentene Oslo Sør, ØV og NOA arrangerte også i år «Sidesprang i Østmarka»; en flott mulighet til å oppleve nye stier. Ruta gikk i eventyrskog fra Sarabråten til Krokstjern, der det ble servert bålcaffe, kjeks og god informasjon. Turen tilbake til Sarabråten gikk over høydedraget mot Hauktjern. Mange turgåere satte pris på å bli lokket bort fra grusveien og i stedet gå en tur gjennom flott eventyrskog.

SpeiderhytteTuren 2018

For tredje år på rad ble SpeiderhytteTuren arrangert en fin høstdag i oktober, og mange valgte også i år å legge turen innom speiderhyttene som holdt åpent med bevertning og omvisning. I alt ti speiderhytter åpnet dørene for turglade Østmarka-travere. Arrangementet var et samarbeid mellom Speiderne og ØV, og det var lagt opp til flere alternative ruter alt etter hvor lang eller kort tur man ønsket å gå.

Mange ble med på Sidesprang opp til Kroktjern sammen med Naturvernforbundet og ØV.
Foto: Per inge Østmoen

Guidet tur i nasjonalparken

Søndag 21. oktober møtte vel 50 personer opp på Bysetermåsan for å bli guidet i den foreslåtte nasjonalparken. Tårnet på Kjerringhøgda var stengt på grunn av vedlikehold, og derfor ble turen i stedet lagt nordover på østsiden av Svartoren, nesten til Skjelbreia. Derfra vinklet vi østover på ny blåmerket sti til Vangen, hvor det ble matpause. Sigmund Hågvar guidet og orienterte om nasjonalparkplanene. Tilbake til Bysetermåsan valgte noen å gå veien, mens andre fulgte blåstien. Denne runden viser godt at man kan gå ganske lange strekninger uten å krysse vei og uten å støte på hogstflater, og at det også finnes lettgåtte traseer i den ellers så kupert Østmarka. Folk trivdes, men vi lærte også at farten neste gang bør settes noe ned.

Høstmøtet

ØVs årlige høstmøte ble arrangert på Skullerudstua 6. november, og de ca. 120 fremmøtte satte stor pris på byrådsleder Raymond Johansens budskap. Byrådslederen forsikret blant annet at det ikke skal bli noe av «aktivitetssonene» som det borgerlige byrådet foreslo før valgkampen i 2015.

De fremmøtte applauderte spontant da Johansen skisserte alle de ulike hensynene som politikere må avveie i forvaltningen av Osloområdet. – Men hensynet til det egenorganiserte friluftslivet er en av faktorene som skal veie tyngst, sa Johansen. Raymond Johansen fastslo også at muligheten til å oppleve naturens stillhet og ro er viktig i en storby som Oslo, og at dette kommer til å bli enda viktigere i årene fremover.

– Dette byrådet har ført en offensiv markapolitikk og vil fortsette med det. Vi vil blant annet restaurere verdifulle naturverdier, og bevare og styrke Osloområdets kvaliteter for naturopplevelser,

friluftsliv og idrett, i tett samarbeid med friluftsf- og miljøorganisasjoner og idrettslag. Vi ønsker også, som dere, at det skal opprettes en nasjonalpark i Østmarka, sa han.

Oslo europeisk miljøhovedstad 2019

Oslo er en av Europas mest ambisiøse og handlekraftige hovedsteder i kampen for et grønt skifte. EU har kåret Oslo til miljøhovedstad i 2019, i konkurranse med 13 andre byer.

Målsettingen er at byen skal farges grønn i 2019 og gi Oslos befolkning en folkefest. For å nå dette ambisiøse målet må alle bidra.

I regi av Oslo og Omland Friluftsråd ble ØV og andre medlemsorganisasjoner invitert til et informasjons- og idémøte i mai 2018. Møtet ble innledet av miljøbyråd Lan Marie Nguyen Berg. I innledningen nevnte hun nasjonalparken som en viktig sak i 2019, og organisasjonene ble oppfordret til å komme med innspill til arrangementer som kan bidra til et rikholdig program.

ØV fulgte oppfordringen og søkte om å bli samarbeidspartner i *Oslo europeisk miljøhovedstad 2019*, med vekt på å løfte fram Østmarkas viktighet for naturmangfold og naturopplevelse. ØV ble tatt opp som samarbeidspartner i oktober 2018, og har meldt inn seks arrangementer i programmet til miljøhovedstadsåret. ØV har mottatt 20 000 kroner i støtte til disse arrangementene, som vil foregå i Østmarkas verneområder og i det som kan bli en fremtidig nasjonalpark.

Kommunikasjon

Nettsider

ØVs nettsider fungerer som ønsket og høster fortsatt ros fra medlemmer og andre som besøker dem. Nyhetssidene har i 2018 jevnlig blitt oppdatert med inntil tre nye saker pr. måned. Statistikken viser at antall besøk har holdt seg ganske stabilt fra forrige år.

Det har i 2018 vært ca. 38 000 besøk på sidene. Vi har også i 2018 hatt som målsetting at nettsidene skal være en god informasjonskanal for både nåværende og fremtidige medlemmer og til allmennheten for øvrig.

Facebook og Twitter

ØV har siden 2012 vært tilgjengelig på Facebook, hvor vi blant annet deler nyheter og arrangementer fra våre nettsider. Erfaringene viser at dette er en god arena for å spre vårt budskap til mange på en effektiv måte; en god informasjonskanal i tillegg til våre nettsider og medlemsbladet. Vi tar imot mange positive meldinger med stor takk, og får jevnlig nye følgere. Ved utgangen av 2018 hadde vi 5782 følgere; det er ca. 600 nye følgere siden forrige år.

ØV begynte i 2015 å bruke Twitter, etter ønske fra noen medlemmer. Twitter-kontoen brukes i hovedsak til å spre nyheter fra våre nettsider. ØV har ikke mange følgere på Twitter, men enkelte meldinger kan likevel oppnå stor spredning. Årets mest populære «tweet» viste til en reportasje fra Ola Elvestuens befarings i Østmarka. Den oppnådde mer enn 12 000 visninger.

Nytt fra Østmarka

Foreningens medlemsblad, Nytt fra Østmarka, ble også i 2018 gitt ut fire ganger med et opplag på ca. 4 300 hver gang. Det sendes til medlemmene samt en rekke organisasjoner, politikere, etater og medier. Medlemsbladet er et av foreningens viktigste ansikter utad, samtidig som det er et viktig bindeledd mellom styret og medlemmene.

*ØVs høstmøte: Oslos byrådsleder Raymond Johansen snakket engasjert til de ca. 120 frammøtte.
Foto: Bjarne Røsjø*

De fire utgavene hadde til sammen 164 sider med reportasjer og informasjon om organisasjonens arbeid. Styret og medlemmer har også i år bidratt med godt stoff til bladet. Tor Ødemark har blant annet bidratt med en artikkel om isen i Østmarka, om snarveier i skogen vår – og om den ekstreme tørkesommeren og dens konsekvenser. Espen Bratlie er en profesjonell fotograf som også skriver godt om observasjoner i Østmarka. Vi lagde et intervju med professor Anne Sverdrup-Thygeson, som har skrevet en kritikerrost bok om de spennende insektene du kan finne også i Østmarka. I årets siste nummer publiserte vi et intervju med Østmarka-vennen Per Flatberg, som er det nærmeste man kan komme til en legende blant norske naturvernere.

Redaksjonen blir både inspirert og forpliktet av gode tilbakemeldinger fra medlemmer og andre lesere. ØVs utgifter til Nytt fra Østmarka er i det vesentlige knyttet til utforming, trykking og utsending.

Oslo, 29. januar 2019

*Helga Gunnarsdóttir
styreleder
(sign.)*

*Kjell Erik Sandberg
nestleder
(sign.)*

*Johan Ellingsen
styremedlem
(sign.)*

*Sigmund Hågvær
styremedlem
(sign.)*

*Ingunn Lian Nylund
styremedlem
(sign.)*

*Bente Lise Dagenborg
styremedlem
(sign.)*

*Kristin Lund
styremedlem
(sign.)*

Regnskap 2018 og budsjett 2019

	Driftsinntekter	2018	Budsjett 2018	2017	Budsjett 2019
	Kontingenter	832 619	845 000	843 852	840 000
1	Tilskudd/gaver	402 627	242 000	289 000	250 000
2	Andre driftsinntekter (bl.a Grasrotandel)	168 191	110 000	123 086	160 000
3	Salg av jubileumsbok	47 522	20 000	154 264	10 000
	SUM INNTEKTER	1 450 959	1 217 000	1 410 202	1 260 000
Driftskostnader					
	LØNNSKOSTNADER				
4	Lønn/feriepengar	467 851	416 800	338 512	550 000
5	Godtgjøring styret	30 000	50 000	50 000	30 000
	SUM LØNNSKOSTNADER	497 851	466 800	388 512	580 000
6	ANDRE KOSTNADER				
7	ØV ordinær drift	270 028	350 000	190 109	350 000
8	Medlemsblad	297 596	317 000	281 085	300 000
9	Jubileumsbok	12 946	27 000	48 438	7 500
10	Sarabråtens venner	105 967	14 000	21 965	28 500
11	Minnemarkering (7. juni arr)	22 613	24 000	22 114	25 000
12	Arrangementer og turer	27 126	39 000	11 313	50 000
13	Bøvelstad	8 851	6 000	11 182	10 000
	SUM ANDRE KOSTNADER	745 127	777 000	586 206	771 000
	SUM DRIFTSKOSTNADER	1 242 978	1 243 800	974 718	1 351 000
	Renteinntekter	6 327	4 500	4 467	6 500
	ÅRSRESULTAT 31.12	214 308	-22 300	439 951	-84 500
	Overføringer til annen egenkapital	214 308		439 951	

Balanse

	Eiendeler		2018	2017
14		Kundefordringer	49 160	46 763
		Bankinnskudd	1 744 046	1 452 004
		Skattetrekkskonto	26 382	22 233
15		Varebeholdning	5 023	15 375
		Forskuddsbetalte kostnader		2 453
	Sum eiendeler		1 824 611	1 538 828
	Egenkapital og gjeld	Egenkapital 1.1	1 189 580	749 628
		Årets resultat	214 308	439 951
		Egenkapital 31.12	1 403 888	1 189 579
		Leverandørgjeld	45 251	59 316
16		Skyldig offentlige avgifter	41 546	38 251
17		Forskuddsbetalte inntekter	249 571	223 850
18		Annen kortsiktig gjeld	32 355	26 332
19		Avsetning for påløpte kostnader	52 000	1 500
		Gjeld 31.12	420 723	349 249
	Sum egenkapital og gjeld		1 824 611	1 538 828

Noter til årsregnskapet 2018

Regnskapet er utarbeidet i overensstemmelse med regnskapslovens bestemmelser og det er utarbeidet etter norske regnskapsstandarder.

Inntekter og kostnader

Inntektsføring skjer ved leveringstidspunktet etter opptjeningsprinsippet. Kostnader medtas etter sammenstillingsprinsippet slik at kostnader kommer i samme periode som tilhørende inntekt.

1	TILSKUDD/GAVER	
	Gave fra Caral Data AS	20 000
	Gave fra Harald Kanter	1 000
	Gave fra Ida Elisabeth Nagell Hvoslef	5 000
	Gave fra Bjønnåsens venner	3 813
	Private gaver (bisettelse, jubileum, etc.)	10 814
	Lørenskog kommune, støtte til friluftslivsorganisasjoner	15 000
	Rælingen kommune, kulturtilskuddsmidler	2 000
	Oslo kommune, driftstilskudd.	100 000
	Akershus FK, støtte til friluftslivstiltak.	50 000
	Bymiljøetaten Oslo, driftsstøtte medlemsbladet	90 000
	Støtte fra Sparebankstiftelsen – Sarabråtenes venner	100 000
	Østensjø bydel, støtte vinterarrangement Sarabråtenes venner	5 000
		402 627

2	ANDRE DRIFTSINNTEKTER	
	Norsk tipping «Grasrotandelen»	117 327
	Lotteritilsynet – MVA-kompensasjon 2017	50 864
		168 191

3	SALG JUBILEUMSBOK	
	Salg jubileumsbok bokhandel, avgift	27 250
	Direktesalg jubileumsbok, avgiftsfritt	20 272
		47 522

Salg til bokhandlere er foretatt med MVA. Direktesalg er fritatt for MVA.

4	LØNN/FERIEPENGER	
	Lønn	353 706
	Premie pensjonsordning	32 921
	Arbeidsgiveravgift	43 300
	Feriepenger	32 355
	Arbeidsgiveravgift feriepenger	3 872
	Personalforsikring	1 697
		467 851

For en av lønnsmodtagerne påløper det arbeidsgiveravgift da samlet utbetalinger overstiger 60 000,- ila året.

5	GODTGJØRELSE TIL STYRET	
	Ordinære styremedlemmer (8 stk)	16 000
	Styreleder	10 000
	Nestleder	4 000
		30 000

6	ANDRE KOSTNADER	
	Endring av beholdning varer	10 352
	Annen driftskostnad	734 775
		745 127

Fordelingen av andre kostnader på hovedaktiviteter er gitt i note 7 til 13.

7	ØV ORDINÆR DRIFT	
	Leie lager	16 188
	Leie utstyr mm	12 630
	Revisjons- og regnskapshonorar	14 375
	Honorarer guider, foredrag og bistand	7 000
	Kontorrekvisita	2 216
	Web og div data	17 228
	Trykksaker – vervebrosjyrer, infomateriell mm	28 100
	Kjøp rettigheter bilder, tekster mm	424
	Aviser, tidsskrifter, bøker mv	2 798
	Møter, kurs, oppdatering mv	8 679
	Arrangementer – lokaler, bevertning mm	80 385
	Telefon	3 004
	Porto	13 025
	Blomster og andre gaver	18 586
	Tilskudd/støtte andre org	16 030
	Kollektiv ulykkesforsikring	4 688
	Reisekostnader, ikke oppgavepliktig	10 002
	Styre- og bedriftsforsamlingsmøter	4 010
	Bank og kortgebyrer	10 660
		270 028
8	MEDLEMSBLAD	
	Trykkeritjenester	179 745
	Kjøp rettigheter bilder, tekster mm	549
	Porto	117 302
		297 596
9	JUBILEUMSBOK	
	Beholdningsendring bøker på lager	10 353
	Kontorrekvisita	278
	Porto	2 312
	Øreavrundning	3
		12 946
10	SARABRÅTENS VENNER	
	Driftsmaterialer	31 174
	Honorarer guider, foredrag og bistand	49 000
	Kontorrekvisita	279
	Web og div data	190
	Trykksaker – vervebrosjyrer, infomateriell mm	19 580
	Arangementer – lokaler, bevertning mm	5 344
	Blomster og andre gaver	400
		105 967
11	MINNESTUND	
	Leie utstyr mm	11 579
	Driftsmaterialer	92
	Honorarer guider, foredrag og bistand	8 500
	Blomster og andre gaver	2 270
	Reisekostnader, ikke oppgavepliktig	172
		22 613

12	ARRANGEMENTER OG TURER	
	Leie utstyr mm	2 126
	Arrangementer – lokaler, bevertning mm	25 000
		27 126
13	BØVELSTAD	
	Leie utstyr mm*	5 000
	Driftsmaterialer	212
	Arrangementer – lokaler, bevertning mm	3 639
		8 851
	*Leie sauer på beite inngår i summen	
14	KUNDEFORDRINGER	
	Bøker fakturert bokhandlere med forfall i 2019	8 100
	Grasrotandel 2018 utbetalt i 2019	41 060
		49 160
	Kundefordringer er oppført til pålydende uten avsetning for risiko for tap.	
15	VAREBEHOLDNING	
	Beholdning av jubileumsbok, nedskrevet til antall bøker forventet solgt.	
	98 bøker à kroner 51,25 i tilvirkningskost.	5 023
16	SKYLDIG OFFENTLIG AVGIFTER	
	Arbeidsgiveravgift	13 630
	Skattetrekk lønn	26 382
	MVA oppgjørskonto	1 534
		41 546
17	FORSKUDDSBETALTE INNTEKTER	
	Medlemskontingent for 2019 innbetalt i 2018	249 571
		249 571
18	ANNEN KORTSIKTIG GJELD	
	Feriepenger opptjent i 2018 for utbetaling i 2019	32 355
		32 355
19	AVSETNING FOR PÅLØPTE KOSTNADER	
	Honorarer bygging modell av hjulbåten Sara med monter	45 000
	Trykksaker – informasjonsmateriell hjulbåten Sara	7 000
		52 000

Til årsmøtet i

Østmarkas Venner

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Østmarkas Venners årsregnskap som viser et overskudd på kr 214 308. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av foreningens finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dens resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av foreningen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av styrets beretning for regnskapsåret 2018, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi hadde konkludert med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets ansvar for årsregnskapet

Styret (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:

<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foreningens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

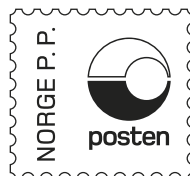
Oslo, 11. februar 2019

Langseth Revisjon AS

Fredrik W. Langseth
Statsautorisert revisor

På tur i Østmarka. Foto: Lars Lindland

Returadresse:
Østmarkas Venner,
Postboks 85 Nordstrand,
1112 Oslo

Arrangementer Østmarkas Venner, våren 2019

Dato	Arrangementer	Medarrangør/Guide	Annonseres
3.mars	Markadagen på Skullerudstua	Markaorganisasjonene	Nettet
19. mars	Årsmøte på Skullerudstua	Erik Wassum	side 23
28. april	Guida vårtur i «nasjonalparken»	Sigmund Hågvar	side 22
5. mai	Guida tur i verneområde Hauktjern	Bente Lise Dagenborg	side 15
12. mai	Gudstjeneste i Østmarkskapellet	Per Anders Nordengen	side 13
26. mai	Åpen dag for familier på Dølerud i verneområde Spinneren	Miljøagentene og NNV Oslo sør	side 16
6. juni	Minnestund ved Milorgbautaen på Sarabråten i Hauktjern verneområde	Sarabråtenutvalget	N fra Ø nr 2
29. juni	Slåttetreff på Bøvelstad i «nasjonalparken»	Kulturlandskapsgruppa	N fra Ø nr 2
30. juni	Guidet tur fra Bøvelstad til Østmarka naturreservat	Johan Ellingsen	N fra Ø nr 2

Støtt Østmarkas Venner via Grasrotandelen

ØSTMARKAS VENNER

Organisasjonsnummer: 871278202

GRASROTANDELEN

32774871278202